

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВОЛИНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЛЕСІ УКРАЇНКИ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА УПРАВЛІННЯ**

Кафедра обліку і оподаткування

На правах рукопису

ІЩЕНКО ОЛЕГ ВІКТОРОВИЧ

**ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО
БІЗНЕСУ**

Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

Освітня програма «Облік і оподаткування»

Робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр»

Науковий керівник:

СКОРУК ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА,
кандидат економічних наук, доцент

РЕКОМЕНДОВАНО ДО ЗАХИСТУ

Протокол № ____
засідання кафедри обліку і оподаткування
від 04.12.2024 року

Завідувач кафедри
_____ проф. Садовська І. Б.

ЛУЦЬК - 2024

Волинський національний університет імені Лесі Українки

Факультет економіки та управління
Кафедра обліку і оподаткування
Другий (магістерський) рівень
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма «Облік і оподаткування»

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

«27» вересня 2023 року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ (ПРОЕКТ) ЗДОБУВАЧУ ОСВІТИ

Іщенко Олегу Вікторовичу

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи) Організація обліку і аналізу на підприємствах малого бізнесу

Керівник проекту (роботи) Скорук Олена Володимирівна, к. е. н., доцент,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Строк подання студентом роботи (проекту) 04.12.2024 р.

3. Мета та завдання випускної кваліфікаційної роботи (проекту) Метою роботи є розробка сучасних науково-теоретичних концепцій та практичних інструментів щодо організації обліку і аналізу на підприємствах малого бізнесу. Завдання роботи полягають у дослідженні критеріїв віднесення суб'єктів господарювання до малого бізнесу та розкритті його сутності, аналізі наукових підходів до трактування поняття "малий бізнес" і його стратегічного значення. Також передбачено дослідження чинного законодавства та нормативно-правової бази, що регулює бухгалтерський облік та фінансову звітність малих підприємств в Україні, а також розробці рекомендацій щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення для підвищення управлінської ефективності

4. Дата видачі завдання 27.09.2023 р.

АНОТАЦІЯ

Іщенко О. В. Організація обліку і аналізу на підприємствах малого бізнесу.

У кваліфікаційній роботі досліджено основні аспекти обліково-аналітичного забезпечення доходів і витрат операційної діяльності малих підприємств. Розглянуто сучасні підходи до організації обліку, фінансового аналізу та управління витратами, які відповідають специфіці функціонування малого бізнесу. Значну увагу приділено адаптації методик до нормативно-правового регулювання та економічних викликів. Проведено аналіз облікових процесів, що включає оцінку існуючих методик, виявлення недоліків та визначення їхнього впливу на прийняття результати діяльності підприємства. На основі отриманих результатів запропоновано покращити методики автоматизації обліку, оптимізації податкового навантаження та покращення облікової політики для підприємств малого бізнесу.

У роботі запропоновано нові способи ведення обліку на підприємстві, які допомагають покращити фінансову звітність підприємства та зробити її більш зрозумілою та прозорою для користувачів. Це дозволяє керівництву швидше отримувати необхідну інформацію для прийняття важливих рішень. Завдяки цим рекомендаціям, малі підприємства можуть ефективніше використовувати свої фінансові ресурси, зменшувати витрати та краще адаптуватися до сучасних економічних умов.

Наукова новизна дослідження полягає у створенні оптимальних рішень, які вдосконалять обліково-аналітичного забезпечення та будуть враховувати специфіку малого бізнесу з потребами його розвитку.

Практичне значення роботи полягає у впровадженні запропонованих рішень по оптимізації у діяльність малих підприємств для покращення їхнього фінансового планування, контролю витрат і забезпечення стабільності у стратегічному вимірі.

Ключові слова: мале підприємство, доходи, витрати, облікова політика, автоматизація обліку, фінансовий аналіз.

SUMMARY

Ishchenko O. V. Organization of accounting and analysis at small businesses.

This paper explores key aspects of accounting and analytical support for managing the income and expenses of small businesses' operating activities. It examines modern approaches to accounting organization, financial analysis, and cost management tailored to the specific needs of small enterprises. Special attention is given to adapting these methods to comply with regulatory requirements and respond effectively to economic challenges.

The study includes an in-depth analysis of accounting processes, assessing existing practices, identifying deficiencies, and evaluating their impact on business performance. Based on the findings, recommendations are made to enhance accounting automation, optimize the tax burden, and improve accounting policies for small businesses.

The paper also presents innovative methods for record-keeping that enhance the clarity and transparency of financial statements, making them more accessible for decision-making. These improvements enable management to obtain critical information more quickly, leading to informed and timely decisions. The proposed recommendations help small enterprises to utilize financial resources more efficiently, minimize expenses, and adapt better to current economic conditions.

The scientific novelty of the research lies in developing optimized solutions to enhance accounting and analytical support while considering the unique characteristics and developmental needs of small businesses.

The practical significance of the study is reflected in the application of these optimization strategies, which improve financial planning, cost management, and long-term stability for small enterprises.

Keywords: small enterprise, income, expenses, accounting policy, accounting automation, financial analysis.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ	
1.1. Поняття малого підприємства та критерії віднесення суб'єктів господарювання до малого бізнесу.....	11
1.2. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу.....	16
1.3. Особливості аналізу фінансового стану малих підприємств.....	22
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ	
2.1. Організаційно-економічна характеристика малого підприємства	25
2.2. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві малого бізнесу.....	30
2.3. Особливості складання фінансової звітності на підприємстві малого бізнесу.....	37
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО- АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ МАЛОГО БІЗНЕСУ	
3.1. Аналіз поточного стану фінансово-господарської діяльності...	43
3.2. Оптимізація податкової політики малого підприємства.....	52
3.3. Оцінка ефективності впровадження проекту оптимізації оподаткування та організації обліку.....	59
ВИСНОВКИ.....	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	66
ДОДАТКИ.....	73

ВСТУП

Актуальність теми. Ефективне управління фінансово-господарською діяльністю підприємств малого бізнесу є важливим елементом забезпечення їх стабільності та конкурентоспроможності у сучасних умовах. Зростання вимог до якості фінансової звітності, прозорості облікових процесів і адаптивності до змін законодавчого середовища ставить перед підприємствами необхідність вдосконалення облікової політики. Особливого значення набувають питання оптимізації податкового навантаження, автоматизації облікових процесів і підвищення точності фінансової інформації, яка є основою для прийняття управлінських рішень.

У сучасній науковій літературі досліджуються численні аспекти обліку, аналізу й аудиту, що є актуальними для малого бізнесу. Зокрема, питання організації бухгалтерського обліку та спрощеної звітності висвітлені у працях таких науковців, як О. А. Подолянчук і В. І. Бачинський. Особливості спрощеної системи оподаткування та її вплив на діяльність малих підприємств розглядали Т. М. Банасько та Р. В. Варичева. Аспекти автоматизації бухгалтерського обліку та використання цифрових технологій для підвищення ефективності фінансового управління є предметом досліджень Н. В. Смірної та І. В. Смірної. Проте потреба в адаптації існуючих теоретичних підходів до специфіки малого бізнесу залишається актуальною, що зумовлює необхідність подальших досліджень.

У процесі виконання роботи враховано актуальні методичні рекомендації Міністерства фінансів України, зокрема Наказ № 635, який встановлює порядок організації та ведення бухгалтерського обліку на підприємствах. Ці рекомендації забезпечують регламентацію облікової політики, деталізують аспекти використання сучасних методів оцінки запасів, амортизації основних засобів, а також регулюють порядок інвентаризації та внутрішнього контролю.

Мета і завдання дослідження. Мета роботи полягає в ретельному та комплексному дослідженні організації обліку та аналізу на підприємствах малого бізнесу. Основний акцент роботи спрямований на вивчення та розкриття стратегічного значення бухгалтерського обліку та фінансового аналізу для ефективного управління та стабільного розвитку малих підприємств. Метою є глибоке розуміння та визначення оптимальних підходів до організації обліку, враховуючи специфіку малого бізнесу, та вивчення методів фінансового аналізу, спрямованих на виявлення сильних та слабких сторін підприємства.

Для досягнення мети поставлено та вирішено такі завдання:

- з'ясувати сутність поняття малого підприємства та критерії віднесення суб'єктів господарювання до малого бізнесу;
- дослідити наукові підходи до визначення сутності малого бізнесу та малого підприємництва на основі праць провідних учених;
- провести аналіз законодавчих та нормативних актів, що регулюють бухгалтерський облік та фінансову звітність малих підприємств в Україні;
- визначити особливості організації бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу;
- визначити особливості складання фінансової звітності на підприємствах малого бізнесу;
- провести аналіз фінансових показників, зокрема ліквідність, рентабельність та фінансова стійкість з пропозиціями їх практичного застосування;
- розробити рекомендації щодо оптимізації податкової політики малих підприємств з урахуванням особливостей їхньої діяльності;
- сформулювати конкретні пропозиції щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення підприємств малого бізнесу для покращення фінансового планування, контролю витрат та забезпечення стабільності діяльності;

Об'єктом дослідження є обліково-аналітична діяльність підприємства малого бізнесу, основною спеціалізацією якого є виробництво та експорт продукції.

Предметом дослідження є теоретичні, прикладні та методичні положення з обліково-аналітичного забезпечення облікових процесів та оптимізації податкової політики на підприємстві малого бізнесу.

Наукова новизна полягає у розробці та обґрунтуванні удосконалених підходів до організації обліково-аналітичного забезпечення управління фінансово-господарською діяльністю малого підприємства. Це включає як теоретичні, так і практичні аспекти, спрямовані на підвищення ефективності облікових процесів, оптимізацію податкової політики та забезпечення конкурентоспроможності підприємства. Основні напрямки наукової новизни:

- розроблено проєкт організації облікової політики з акцентом на метод FIFO, прискорену амортизацію та автоматизацію облікових процесів;
- запропоновано вдосконалений графік документообігу, орієнтований на специфіку діяльності малих підприємств;
- розроблено рекомендації з оптимізації податкової політики з урахуванням особливостей ведення бізнесу в умовах економічної нестабільності.

Практичне значення отриманих результатів. Результати дослідження, зокрема пропозиції щодо вдосконалення облікової політики, автоматизації бухгалтерських процесів, а також оптимізації податкових рішень, впроваджено у діяльність малого підприємства. Це дозволило покращити прозорість фінансової звітності, мінімізувати ризики викривлення даних, скоротити операційні витрати та підвищити ефективність управлінських рішень.

Апробація результатів та публікації. Результати дослідження, які містяться у кваліфікаційній роботі, пройшли апробацію та отримали схвалення на VI міжнародній науково-практичній інтернет конференції «Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування» (16 травня 2024 р., м. Луцьк). та VII міжнародній науково-практичній інтернет конференції

«Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю, аудиту та оподаткування» (21 листопада 2024 р., м. Луцьк).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Випускна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА АНАЛІЗУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ

1.1. Поняття малого підприємства та критерії віднесення суб'єктів господарювання до малого бізнесу

На поточному етапі економічного розвитку у багатьох країнах світу, включаючи Україну, відзначається інтенсивне розширення кількості малих підприємств. Ці підприємства формують сегмент малого бізнесу, який не лише відіграє значну роль у внутрішній економіці, а й є вагомим чинником у міжнародній торгівлі, особливо у виробництві та збуті готової продукції за кордон. Розширення діяльності малих підприємств сприяє розвитку глобалізації, створенню нових робочих місць, активізації інноваційних процесів та залученню іноземних інвестицій.

Термін «мале підприємство» вперше з'явився у звіті британського міністра з економіки М. Мілана в 1931 році під назвою «Про промисловий та фінансовий стан Великобританії». Пізніше в США перше визначення малого підприємства з'явилося в законі про певні види обслуговування (1948 р.) та законі про малий бізнес (1953 р.). Згідно з цими актами, мале підприємство характеризується тим, що воно не залежить від інших підприємств у справах управління, але не є найбільш істотним у своїй сфері бізнесу. [50]

Це визначення, хоча може здаватися спірним у сучасний період, адекватно описує той час. У той час мале підприємництво не було настільки поширеним, і це відображалось у законодавстві. Проте зараз ситуація змінилася, і частка малих підприємств у ВВП багатьох країн може становити до 50-70% та більше. Важливо зазначити, що саме підприємства, орієнтовані на експорт, забезпечують значний внесок у економіку за рахунок валютних надходжень, створення робочих місць та популяризації національної продукції на міжнародних ринках.

На сучасному етапі розвитку економічної науки, мале підприємництво залишається предметом широкого дослідження. В Україні зростання зацікавленості у розвитку малого бізнесу зумовлено такими чинниками:

- розвитком ринкових відносин і адаптацією до глобальних економічних умов;
- активізацією зовнішньоекономічної діяльності малих підприємств;
- суттєвими змінами в системі соціальних відносин і державної підтримки експорту.

Малий бізнес в Україні поступово стає активним учасником зовнішньоекономічної діяльності. Завдяки можливості швидко реагувати на зміни ринкової кон'юнктури, підприємства малого бізнесу ефективно пристосовуються до вимог міжнародних ринків. Наприклад, багато українських підприємств, орієнтованих на експорт, впроваджують сучасні технології для виробництва конкурентоспроможної продукції та використовують міжнародні логістичні мережі для оптимізації доставки товарів до споживачів.

Важливо відзначити, що в наукових джерелах існують різноманітні підходи до визначення терміну «мале підприємство». Деякі з них ставлять формальний акцент на атрибутивних характеристиках, таких як кількість працівників, обсяг доходу або балансова вартість активів. Інші підходи враховують динамічні аспекти, включаючи швидкість адаптації до зовнішніх змін, гнучкість та інноваційність у бізнес-процесах. Це особливо важливо для підприємств, що займаються виробництвом і експортом, оскільки їх успішність залежить від здатності оперативно реагувати на попит міжнародних ринків.

Для аналізу поняття «мале підприємство» важливим є вивчення його взаємозв'язку з терміном «малий бізнес». У цьому контексті існують три підходи до пояснення їх співвідношення:

1. Мале підприємництво розглядається як складова частина малого бізнесу.
2. Малий бізнес визначається як частина малого підприємництва.
3. Мале підприємництво та малий бізнес є взаємозамінними поняттями.

Додатково, варто враховувати, що особливістю малого підприємництва є його гнучкість у фінансовій, операційній та виробничій діяльності. Наприклад, підприємства, які працюють у сфері виробництва та експорту, часто використовують переваги аутсорсингу, залучаючи зовнішніх постачальників для зниження витрат. Це дозволяє їм швидко масштабувати діяльність залежно від обсягів замовлень.

За визначенням Т. А. Говорушко, В. Л. Буняк та С. С. Говорушко малий бізнес – «діяльність суб'єктів економіки при чітко встановлених умовах. Вони можуть бути встановлені законом, державними органами, або іншими представницькими організаціями» [9, с. 10-14]. В свою чергу, «мале підприємництво – це система та вид діяльності, які здатні швидко пристосовуватися до змін кон'юнктури ринку, зовнішнім загрозам і можливостям, за рахунок швидкого перестроювання і перегрупування ресурсів» [22, с. 148-155].

В Україні критерії визначення розміру підприємства регулюються низкою нормативно-правових актів. Найважливішими з них є:

1. Закон України «Про підприємства в Україні» (втратив чинність).
2. Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва» (втратив чинність).
3. Господарський Кодекс України.
4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні».

Сучасне законодавство, зокрема Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [31], встановлює чіткі критерії класифікації підприємств. Важливо зазначити, що для підприємств, орієнтованих на експорт, класифікація за розмірами має значення не лише для внутрішніх економічних процесів, але й для співпраці з міжнародними партнерами. Розмір активів:

- Залежно від суми активів підприємства визначається його розмірна категорія.

- Обсяг продажів є ще одним критерієм, що враховується при визначенні розміру підприємства.
- Кількість співробітників у підприємства визначає його розмір.

Ці критерії використовуються для класифікації підприємств як мікро-, малого, середнього чи великого підприємства відповідно до їхніх фінансових та економічних показників. Вони відображені в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Місце малих підприємств у загальній класифікації підприємств в Україні

Категорія підприємства	Критерії оцінки за рік, що передує звітному		
	Балансова вартість активів, євро*	Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), євро*	Середня кількість працівників, осіб
Мікропідприємства	До 350 тис.	До 700 тис.	До 10
Малі	До 4 млн	До 8 млн	До 50
Середні	До 20 млн	До 40 млн	До 250
Великі	Понад 20 млн	Понад 40 млн	Понад 250

Примітка: *Середній курс євро встановлений НБУ за період, що досліджується

Для визначення категорії, до якої належить конкретне підприємство, вам слід врахувати балансову вартість його активів, яка наводиться у балансі підприємства. Згідно з чинним законодавством України, мале підприємство має балансову вартість активів у межах від 350 тис. євро до 4 млн євро. Важливо зазначити, що ці показники можуть змінюватися залежно від коливань валютного курсу, тому підприємствам, особливо тим, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність, важливо регулярно проводити перерахунок для оцінки своєї відповідності критеріям.

Другим критерієм для віднесення підприємства до малого є розмір отриманої ним за рік виручки, яка повинна знаходитися в межах від 0,7 до 8 млн

євро. Це дозволяє врахувати економічну ефективність підприємства та його конкурентоспроможність у вибраній галузі. У випадку експортоорієнтованих підприємств розмір виручки також свідчить про успішність виходу на міжнародні ринки та попит на продукцію за кордоном.

Що стосується третього критерію, то він розподіляє підприємства за чисельністю працівників. Малими підприємствами визнаються ті, на яких середньооблікова чисельність працівників знаходиться в межах від 10 до 50 осіб. Цей критерій дозволяє оцінити обсяги зайнятості, які забезпечує підприємство, та його здатність швидко адаптуватися до змін на ринку праці.

У практиці трапляються випадки, коли підприємство не може бути віднесене до конкретної категорії за всіма трьома критеріями одночасно. Закон встановлює принцип, за яким підприємство повинно відповідати щонайменше двом із трьох критеріїв. Наприклад, якщо підприємство має активи на суму 3 млн євро (категорія – мале підприємство), річний обіг у 7 млн євро (категорія – мале підприємство), але чисельність працівників складає 80 осіб (категорія – середнє підприємство), воно все одно вважатиметься малим підприємством, оскільки два з трьох критеріїв відповідають межам малого бізнесу.

У деяких випадках підприємства можуть потрапляти до різних категорій за різними критеріями. Наприклад, за розміром активів воно може бути класифіковане як мікропідприємство, за виручкою – як велике, а за чисельністю працівників – як середнє підприємство. У таких випадках відповідно до зазначеного принципу підприємство належить до тієї категорії, яка відповідає більшості критеріїв.

Цей принцип класифікації підприємств було роз'яснено в інформаційному повідомленні Міністерства фінансів України від 12.11.2018 року. Водночас, для експортоорієнтованих підприємств, які працюють в умовах міжнародної конкуренції, важливо враховувати додаткові аспекти, такі як впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності (МСФЗ) і адаптація внутрішньої класифікації до європейських вимог.

Прийняття змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» з поповненням статті 2 класифікацією підприємств за їх розмірами стало важливим кроком уніфікації та уточненні критеріїв для класифікації підприємств в рамках бухгалтерського обліку. Це сприяє чіткішому розумінню категорій підприємств, дозволяючи підприємствам малого бізнесу правильно визначати свою позицію на ринку.

Встановлення вартісних критеріїв в еквіваленті євро не лише забезпечує зв'язок умов внутрішнього ринку (інфляція тощо) зі стабільною грошовою одиницею Європейського Союзу, але й спрощує процес порівняння підприємств на міжнародному рівні. Це особливо актуально для підприємств, орієнтованих на експорт продукції, оскільки їх відповідність міжнародним критеріям класифікації підвищує довіру з боку іноземних партнерів та інвесторів.

Таким чином, уніфікація критеріїв класифікації та їх адаптація до міжнародних стандартів є важливим фактором для підвищення конкурентоспроможності підприємств, особливо тих, що здійснюють зовнішньоекономічну діяльність.

1.2. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу

У сучасному бізнес-середовищі підприємства малого бізнесу відіграють важливу роль у розвитку економіки, сприяючи створенню робочих місць, зростанню ВВП та забезпеченню економічної стабільності. Однак малий бізнес часто стикається з труднощами, зокрема в організації бухгалтерського обліку. Враховуючи специфіку діяльності таких підприємств та обмежені ресурси, особливе значення має правильне ведення обліку відповідно до законодавства і потреб підприємства.

Регулювання бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу базується на положеннях НП(С)БО 25 «Спрощена фінансова звітність»[33]. Цей

стандарт передбачає мінімальний набір форм звітності, таких як баланс і звіт про фінансові результати. Спрощений підхід до звітності дозволяє зменшити адміністративне навантаження на підприємство, але вимагає дотримання чітких правил документування господарських операцій. Як зазначають Подолянчук О. А. та Бачинський В. І., саме спрощені реєстри обліку й скорочена звітність є важливими механізмами для зменшення витрат малих підприємств на ведення бухгалтерського обліку

Роль первинної документації в обліковому процесі важко переоцінити. Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [31], кожна господарська операція повинна бути задокументована відповідним первинним документом. Це підтверджують дослідження Гоголь Т. А., яка зазначає, що саме правильна організація документообігу є основою для забезпечення достовірності фінансової звітності. На підприємствах малого бізнесу первинна документація включає широкий спектр документів: накладні, рахунки-фактури, касові ордери тощо.

Первинний документ – це письмове підтвердження здійсненої господарської операції, яке містить інформацію про її зміст, обсяги, учасників та дату виконання. Згідно з Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [31], кожна господарська операція має бути задокументована та підтверджена відповідним первинним документом. Ця вимога є обов'язковою для всіх суб'єктів господарювання, включаючи підприємства малого бізнесу.

Особливо важливим є правильне оформлення документів, що стосуються розрахунків із контрагентами. Для цього використовуються рахунки-фактури, які фіксують обсяг поставлених товарів чи наданих послуг, їхню вартість та умови оплати. Рахунки-фактури допомагають уникнути суперечок із контрагентами та слугують основою для формування податкових зобов'язань і податкового кредиту.

Ще однією важливою категорією первинної документації є акти виконаних робіт, які підтверджують факт надання послуг або виконання робіт. Наприклад,

якщо підприємство замовляє ремонт обладнання, відповідний акт стає підставою для відображення витрат на рахунку 23 «Виробництво» або 91 «Загальновиробничі витрати».

Для обліку грошових операцій використовуються касові ордери – прибуткові та видаткові. Прибутковий касовий ордер оформлюється при надходженні готівки в касу підприємства, наприклад, за рахунок виручки від продажу продукції. Видатковий касовий ордер, своєю чергою, підтверджує видачу готівки, наприклад, для розрахунків із постачальниками. Такі операції обліковуються проведеннями «Дт 30 – Кт 70» для виручки та «Дт 63 – Кт 30» для розрахунків із постачальниками.

Крім того, облік грошових операцій на підприємствах малого бізнесу реалізується через касові ордери. Як відзначають Смірнова Н. В. та Смірнова І. В., використання цифрових технологій для автоматизації процесу оформлення касових ордерів значно знижує ризик помилок і підвищує ефективність обліку

Не менш важливим є належне оформлення платіжних документів, таких як платіжні доручення. Вони є підставою для безготівкових розрахунків і підтверджують факт оплати рахунків постачальників чи інших контрагентів. Проведення за такою операцією в обліку може виглядати як «Дт 63 – Кт 31», де рахунок 31 «Рахунки в банках» відображає зменшення грошових коштів на банківському рахунку.

Крім того, підприємства малого бізнесу зобов'язані зберігати первинну документацію протягом встановленого законодавством терміну. Зазвичай цей термін становить три роки, однак для окремих документів він може бути довшим. Збереження документів у належному стані є важливим не лише для забезпечення відповідності законодавчим вимогам, але й для використання їх у разі податкових перевірок чи внутрішнього аудиту.

Таким чином, первинна документація є базовим елементом бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу. Її правильне оформлення та своєчасна реєстрація забезпечують достовірність фінансової інформації, яка використовується для прийняття управлінських рішень,

податкового планування та звітності. У сучасних умовах для підвищення ефективності роботи малих підприємств доцільно впроваджувати автоматизацію облікових процесів, що значно спрощує роботу з первинними документами та мінімізує ризик помилок.

Другим етапом є ведення облікових реєстрів, де інформація про господарські операції узагальнюється. Цей процес забезпечує систематизацію інформації про господарські операції, що здійснюються на підприємстві, і створює основу для формування фінансової звітності. Для підприємств малого бізнесу реєстри відіграють вирішальну роль у забезпеченні прозорості та ефективності управління фінансовими ресурсами.

Узагальнення даних у бухгалтерських реєстрах починається з відображення господарських операцій, які були задокументовані у первинній документації. Наприклад, при реалізації продукції доходи фіксуються на рахунку 70 «Доходи від реалізації». Цей рахунок кореспондує з рахунком 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», що дозволяє підприємству одночасно відображати отримання доходу та зобов'язання покупців перед підприємством.

Собівартість реалізованої продукції, яка відображає витрати підприємства на виготовлення або придбання товарів, обліковується на рахунку 90 «Собівартість реалізації». Для цього списуються матеріали, використані у виробництві, із рахунку 20 «Виробничі запаси». Такий підхід забезпечує точність у розрахунках фінансового результату підприємства, оскільки дозволяє зіставити доходи з відповідними витратами.

Систематизація даних у бухгалтерських реєстрах також включає облік інших видів операцій, таких як витрати на оплату праці, податкові зобов'язання, амортизаційні нарахування тощо. Наприклад, витрати на оплату праці відображаються на рахунку 92 «Адміністративні витрати» або 23 «Виробництво» залежно від характеру роботи. Водночас нарахування заробітної плати працівникам реєструється через рахунок 66 «Розрахунки з оплати праці» з кореспонденцією «Дт 92 – Кт 66».

Крім того, дані, зібрані у регістрах, використовуються для складання фінансової звітності, яка включає баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів тощо.

Для малого бізнесу важливо забезпечити оперативність і точність узагальнення даних, що можливо завдяки автоматизації облікових процесів. Використання сучасних програмних продуктів, таких як BAS ERP, дозволяє автоматично генерувати записи в регістрах на основі введеної первинної документації. Це не лише скорочує час на обробку даних, а й зменшує ризик допущення помилок.

Узагальнення даних у бухгалтерських регістрах є одним із найважливіших етапів облікового процесу, особливо для підприємств малого бізнесу. Цей етап забезпечує систематизацію всієї фінансової інформації, що дозволяє формувати звітність відповідно до стандартів бухгалтерського обліку. Чітке узагальнення даних забезпечує прозорість фінансової діяльності, дає змогу проводити аналіз та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Перш за все, на цьому етапі систематизуються дані про доходи від реалізації продукції. Ці операції відображаються на рахунку 70 «Доходи від реалізації», який кореспондує з рахунком 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками». Такий підхід дозволяє фіксувати кожен дохід у відповідному періоді, забезпечуючи прозорість у взаєморозрахунках із клієнтами.

Собівартість реалізованої продукції є ключовим показником для оцінки ефективності діяльності підприємства. Вона відображається на рахунку 90 «Собівартість реалізації», що дозволяє зіставляти доходи із витратами. При цьому списання матеріалів, використаних у виробництві, відбувається з рахунку 20 «Виробничі запаси». Наприклад, операція списання витрат може бути проведена таким чином: «Дт 90 – Кт 20». Це дозволяє підприємству контролювати обсяги витрат і коригувати собівартість продукції, що реалізується.

Особливу увагу підприємства малого бізнесу приділяють розрахункам із бюджетом, адже це важливий елемент фінансової дисципліни. Для обліку

податкових зобов'язань використовується рахунок 64 «Розрахунки за податками і платежами». Він забезпечує чітке відображення податкових зобов'язань і контроль за їх своєчасним виконанням. Наприклад, при нарахуванні податку на додану вартість (ПДВ) кореспонденція рахунків виглядає так: «Дт 70 – Кт 64». Сплата цього податку, у свою чергу, відображається проведенням: «Дт 64 – Кт 31», де рахунок 31 «Рахунки в банках» фіксує списання коштів із банківського рахунку підприємства.

Узагальнення даних у бухгалтерських регістрах також сприяє забезпеченню відповідності діяльності підприємства чинному законодавству. Малий бізнес, як правило, використовує спрощені форми обліку та звітності, проте потребує чіткої організації облікових регістрів, щоб уникнути можливих помилок або порушень. Це має особливе значення для підприємств, які взаємодіють із численними контрагентами та здійснюють складні фінансові операції.

Завдяки узагальненню даних на цьому етапі створюється основа для складання фінансової звітності. Чіткий облік доходів, витрат, податкових зобов'язань та інших операцій забезпечує точність фінансових показників, які використовуються для аналізу діяльності підприємства та прийняття стратегічних рішень. Таким чином, узагальнення даних у бухгалтерських регістрах є ключовим етапом, який сприяє ефективному управлінню підприємством та забезпечує його фінансову стабільність.

Отже, організація бухгалтерського обліку на підприємствах малого бізнесу має свою специфіку, зокрема у формуванні спрощеної звітності, веденні облікових регістрів та оформленні первинної документації. Чітке дотримання стандартів, використання правильних кореспонденцій рахунків та автоматизація облікових процесів сприяють підвищенню ефективності управління фінансовими ресурсами. Це забезпечує прозорість діяльності підприємства, його конкурентоспроможність та відповідність вимогам сучасного бізнес-середовища.

1.3. Особливості аналізу фінансового стану малих підприємств

Стабільність функціонування підприємства в сучасних умовах значною мірою залежить від здатності управлінського персоналу реально оцінювати фінансовий стан організації. Для досягнення цієї мети необхідно володіти методикою аналізу діяльності підприємства та мати належне інформаційне забезпечення. Використовуючи ці знання, можна не лише зробити висновки щодо минулої діяльності підприємства, оцінити перспективи його розвитку та розробити заходи для підвищення ефективності у майбутньому, але й здійснити оцінку ефективності фінансово-господарської діяльності взагалі. Крім того, цей аналіз дозволяє вивчати та аналізувати механізми управління власним капіталом та прибутком, що має важливе значення для акціонерів, потенційних інвесторів і бізнес-партнерів підприємства.

Проте при проведенні фінансового аналізу малих підприємств можуть виникнути проблеми організаційного характеру. Фінансова звітність малого бізнесу відрізняється від звітності середніх та великих підприємств через обрані системи оподаткування, що впливає на визначення фінансових результатів. Це ставить фінансових спеціалістів перед завданням аналізу фінансового стану на основі наявних даних, включаючи ряд коригувань [1]. Велика кількість показників фінансового стану підприємства може ускладнити проведення аналізу та унеможливити висновки щодо стану організації через труднощі у порівнянні їхніх результатів.

Більшість дослідників, що займаються аналізом фінансового стану, базують своє дослідження на інформації, яку надають Національні та Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку. Сучасна наука запропонувала різноманітні методи аналізу та ряд коефіцієнтів для оцінки діяльності підприємств. Однак їхнє велике число може викликати великі втрати часу, зниження оперативності аналізу та неоднозначність під час узагальнення. Автор вважає, що показники, призначені для великих підприємств, потрібно адаптувати для суб'єктів малого підприємництва, що передбачає їх скорочення [5].

Враховуючи скорочений обсяг фінансової звітності малих суб'єктів господарювання, порівняно з великими організаціями, слід враховувати різницю в показниках. Наприклад, показники ліквідності зазвичай менше, а оборотності - вище, що зумовлено високою продуктивністю праці, високим рівнем кредиторської та низьким рівнем дебіторської заборгованості. Мобільність бізнесу також впливає на розрахунки показників, оскільки частка активів у малих підприємств менше, ніж у середніх чи великих підприємств того ж виду виробництва. Таким чином, розробка методики аналізу має включати наступні етапи:

1) вибір об'єкта аналізу - визначення підприємства для дослідження, вивчення особливостей його діяльності, формування напрямку аналізу та визначення вихідної інформації;

2) обробка вхідної інформації - визначення форми обробки інформації;

3) розробка методики – створення показників, які дозволяють якісно оцінити фінансовий стан підприємства за короткий час і відповідають вимогам комплексної характеристики стану малого бізнесу.

Під час аналізу фінансового стану, перш ніж проводити повний аналіз, слід здійснити експрес-аналіз фінансової звітності. Це дозволить виявити основні проблеми у функціонуванні малого бізнесу та значно скоротити обсяги пошуку недоліків. Повний аналіз включає більш глибоке вивчення і базується на системі показників, наведених у таблиці 1.2, що була складена нами у ході дослідження.

Таблиця 1.2

Показники аналізу фінансового стану малих підприємств

Показник	Методика розрахунку
1	2
Аналіз майнового становища	
Коеф. реальної вартості майна	$(\text{Основні кошти} + \text{Запаси}) / \text{Активи}$
Коеф. забезпечення власними оборотними коштами	$\text{Власні обігові кошти} / \text{Оборотні активи}$
Власні оборотні кошти	$\text{Оборотні активи} - \text{Короткострокові зобов'язання}$
Аналіз фінансової стійкості	

Продовження таблиці 1.2

1	2
Коеф. фінансової стійкості	(Власний капітал + Довгострокові зобов'язання) / Баланс
Чисті активи	Активи, до розрахунку – Зобов'язання до розрахунку
Коеф. фінансової активності	Довгострокові та короткострокові зобов'язання / Власний капітал
Коеф. автономії	Власний капітал / Активи
Аналіз рентабельності	
Рентабельність активів	Чистий прибуток / Активи організації
Рентабельність власного капіталу	Чистий прибуток / Середньорічний розмір власного капіталу
Рентабельність послуг	Прибуток від продажу / Виручка
Рентабельність основної діяльності	Прибуток від продажу / Повна собівартість
Аналіз ліквідності та платоспроможності	
Аналіз абсолютної ліквідності	Найбільш ліквідні активи / Найбільш термінові зобов'язання
Аналіз швидкої ліквідності	Найбільш ліквідні активи + деб. заборгованість / Найбільш термінові зобов'язання
Аналіз поточної ліквідності	Оборотні активи / Найбільш термінові зобов'язання
Аналіз дебіторської та кредиторської заборгованості	
Рівень деб. заборгованості	Деб. заборгованість / Оборотні активи
Рівень кред. заборгованості	Кред. заборгованість / Оборотні активи

Примітка: *Формули для розрахунку фінансових показників підприємства

Отже, надана методика аналізу фінансового стану малих підприємств дозволяє організаціям отримати повну інформацію про діяльність суб'єктів господарювання. Проте дане дослідження вимагає подальшого дослідження для створення механізму та алгоритму проведення з метою підвищення ефективності прогнозування розвитку малого бізнесу.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ МАЛОГО БІЗНЕСУ

2.1. Організаційно-економічна характеристика малого підприємства

Об'єктом дослідження в роботі є мале підприємство, що має організаційно-правову форму товариства з обмеженою відповідальністю. Повна юридична назва підприємства – Товариство з обмеженою відповідальністю «XXXXXXXXXXXX» (скорочена назва – ТОВ «XXXXXXXXXXXX»). Підприємство пройшло державну реєстрацію у 2010 році (дата реєстрації уточнюється) і на даний момент накопичило значний досвід у сфері своєї діяльності, яка полягає у виробництві та експорті готової продукції. Основний напрямок діяльності підприємства залишається незмінним протягом усього періоду його існування.

Юридична адреса ТОВ «XXXXXXXXXXXX» співпадає з його фактичною адресою: XXXXXXXXXXXX р-н, село XXXXXXXXXXX, ВУЛИЦЯ XXXXXXXXXXX, XX.

Основним нормативно-правовим актом, що регулює діяльність товариства з обмеженою відповідальністю на території нашої держави, є Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» № 2275-VIII від 6 лютого 2018 року. Засновником підприємства є одна фізична особа, громадянин України.

ТОВ «XXXXXXXXXXXX» в рамках своєї діяльності має такі права:

- здійснювати діяльність, яка не заборонена законодавством України;
- отримувати ліцензії у разі здійснення діяльності, яка вимагає отримання ліцензії;
- відкривати рахунки в банках на території України і за її межами;
- наймати персонал, у тому числі іноземний.

Згідно із Загальнодержавним класифікатором видів економічної діяльності України від 2010 року (КВЕД-2010), розробленим на базі статистичної класифікації видів економічної діяльності Європейського Союзу (КДЕС / NACE), основним видом діяльності ТОВ «XXXXXXXXXXXX» є: 20.14 Виробництво інших основних органічних хімічних речовин (основне).

Окрім основного виду діяльності, в установчих документах підприємства також зазначено інші види діяльності, якими може займатися підприємство:

16.10 Лісопилльне та стругальне виробництво

16.29 Виробництво інших виробів з деревини; виготовлення виробів з корка, соломки та рослинних матеріалів для плетіння

46.71 Оптова торгівля твердим, рідким, газоподібним паливом і подібними продуктами

46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням.

Середньооблікова чисельність працівників підприємства становить 5, що за чисельністю працівників дозволяє віднести ТОВ «XXXXXXXXXXXX» до категорії малих підприємств. Умовою віднесення підприємства до категорії «мале підприємство» згідно з Класифікацією організацій, що належать до суб'єктів малого підприємництва, є середньооблікова чисельність працівників від 10 до 50 осіб.

Варто зазначити, що середньооблікова чисельність працівників не є єдиним критерієм віднесення підприємства до малих. Під час аналізу показників діяльності ТОВ «XXXXXXXXXXXX» також буде розглянуто розмір активів і виручки підприємства. Це дозволить підтвердити правомірність віднесення підприємства до категорії малих відповідно до чинного законодавства.

ТОВ «XXXXXXXXXXXX» має у своєму розпорядженні сучасне виробниче обладнання, включаючи автоматизовану лінію для фасування продукції. Основним видом діяльності підприємства є виробництво деревного вугілля та деревовугільних брикетів, які використовуються в харчовій промисловості, ресторанному бізнесі та побутових цілях. Усі етапи виробництва

організовані відповідно до сучасних екологічних стандартів.

Для забезпечення високої якості продукції підприємство використовує сировину виключно твердих порід деревини (дуб, бук, граб), яка забезпечує високу теплотворність та тривалий час горіння.

ТОВ «XXXXXXXXXXXX» має автоматизовану лінію для фасування продукції, яка дозволяє ефективно пакувати деревне вугілля та брикети у пакети різного об'єму (від 2 кг до 25 кг). Упаковка може бути виконана з паперових або поліетиленових матеріалів, що забезпечують збереження якості продукції та захист від впливу зовнішніх факторів.

Підприємство виготовляє продукцію для таких потреб:

- Деревне вугілля для грилів, мангалів, камінів.
- Деревовугільні брикети з високими теплотворними показниками.
- Продукція для промислового використання, включаючи деревне вугілля для виробництва активованого вугілля або металургійних процесів.

Окрім виробництва, ТОВ «XXXXXXXXXXXX» забезпечує постачання своєї продукції як по території України, так і на експорт до країн Європейського Союзу. Завдяки автоматизованій системі фасування підприємство може оперативно виконувати великі замовлення, зокрема транспортувати продукцію у великих обсягах за погодженим графіком.

Наочно відобразити розподіл завдань та повноважень всередині компанії можливо за допомогою організаційної структури підприємства, яка представлена на рисунку 2.1.

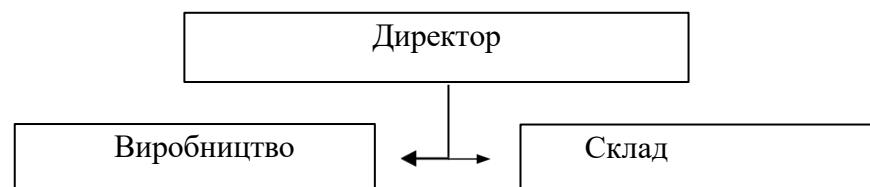

Рис. 2.1 – Організаційна структура управління ТОВ «XXXXXXXXXXXX»

Управління підприємством ТОВ «XXXXXXXXXXXXX» здійснюється його власником, який одночасно є директором. Директор самостійно визначає структуру управління підприємством, формує кадровий склад та відповідає за реалізацію готової продукції. На підприємстві застосовано спрощену організаційну структуру, яка складається з виробничого підрозділу, складу та адміністрації. Оскільки підприємство є малим, бухгалтерський облік і звітність передано на аутсорсинг до фахівця-фрілансера для оптимізації витрат.

Основним підрозділом є виробничий цех, де здійснюється виготовлення деревного вугілля та деревовугільних брикетів. Готова продукція передається на склад, де вона проходить процес фасування у спеціалізованій лінії та готується до відвантаження. Відповідальність за організацію збуту продукції покладено безпосередньо на директора, який підтримує зв'язки з клієнтами та партнерами.

Відділ бухгалтерії на підприємстві відсутній, проте усі операції з ведення бухгалтерського та податкового обліку здійснюються відповідно до законодавства України, зокрема Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 16 липня 1999 року № 996-XIV [31]. Для обліку господарських операцій фрілансер використовує сучасні програмні продукти, які дозволяють своєчасно підготувати фінансову та податкову звітність.

Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку, дотримання законодавства при здійсненні господарських операцій, а також за загальну діяльність підприємства несе директор товариства.

Перейдемо тепер до розгляду основних економічних показників діяльності ТОВ «XXXXXXXXXXXXX». Ми оцінимо за основними економічними показниками його фінансовий стан за останні 2 звітні роки (2022-2023 рр.). (табл. 2.1). Основою для проведення відповідного аналізу є річна фінансова звітність малого підприємства за 2022 та 2023 роки.

Перша частина табл. 2.1 відображає дані щодо майнового стану підприємства разом із джерелами фінансових ресурсів, за рахунок яких сформовано основні засоби та оборотні активи досліджуваного виробничого підприємства. Майновий стан визначається наявними у складі активів

підприємства необоротними та оборотними активами. Аналіз розміру активів та їх динаміки за 2022–2023 роки свідчить про значні зміни в структурі активів. Загальний обсяг активів зріс на 33,1% і станом на кінець 2023 року становив 8452,9 тис. грн (абсолютний приріст – 2100,4 тис. грн).

Таблиця 2.1

Показники майнового стану та господарської діяльності

ТОВ «XXXXXXXXXXXX» за 2022–2023 рр.

Показник	2022 рік	2023 рік	Абсолютна зміна, тис. грн.	Відносна зміна, %
Активи (пасиви), тис. грн.	6352,5	8452,9	2100,4	33,1
Необоротні активи, тис. грн.	424,6	326,5	-98,1	-23,1
Оборотні активи, тис. грн.	5927,9	8126,4	2198,5	37,1
Власний капітал, тис. грн.	1417,7	1679,4	261,7	18,5
Поточні зобов'язання, тис. грн.	4934,8	6773,5	1838,7	37,3
Виручка, тис. грн.	15137,4	11381,4	-3756,0	-24,8
Чистий прибуток, тис. грн.	339,6	256,6	-83,0	-24,4

Примітка: *Дані розраховані на основі фінансової звітності ТОВ «XXXXXXXXXXXX» за 2022–2023 рр.

Основна частка активів припадає на оборотні активи, які у 2023 році становили 8126,4 тис. грн, що на 37,1% більше порівняно з попереднім роком. Це зростання може свідчити про збільшення запасів готової продукції на складі або активізації короткострокових фінансових вкладень. Водночас необоротні активи, представлені основними засобами, зменшилися на 23,1% до 326,5 тис. грн. Це може бути пов'язано з амортизацією, продажем або списанням активів.

Збільшення оборотних активів свідчить про покращення мобільності підприємства. Це дозволяє більш ефективно здійснювати операційну діяльність, зокрема забезпечувати швидке фасування та відвантаження готової продукції.

Основним джерелом фінансових ресурсів для формування активів підприємства залишаються поточні зобов'язання. У 2023 році їх обсяг зріс на 37,3% і становив 6773,5 тис. грн, що забезпечує більшу частину фінансування діяльності підприємства. Водночас власний капітал підприємства зріс на 18,5% і

досяг 1679,4 тис. грн, що свідчить про збільшення фінансової стійкості. Це позитивний сигнал для потенційних інвесторів та кредиторів.

Що стосується виручки, то у 2023 році вона зменшилася на 24,8% порівняно з попереднім роком і склала 11381,4 тис. грн. Це свідчить про зниження обсягів реалізації продукції, що, ймовірно, зумовлено зменшенням попиту або іншими зовнішніми факторами. Скорочення виручки безпосередньо вплинуло на чистий прибуток підприємства, який знизився на 24,4% і становив 256,6 тис. грн у 2023 році. Зменшення прибутку може бути пов'язане зі збільшенням витрат, наприклад, на енергоносії або матеріали для виробництва.

У цілому, за всіма трьома критеріями (середньооблікова чисельність працівників, балансова вартість активів та виручка) ТОВ «XXXXXXXXXXXX» відповідає категорії малих підприємств:

- Чисельність працівників: 3 особи (в межах 10–50 осіб);
- Балансова вартість активів: 8,45 млн грн (в межах до 10 млн грн);
- Виручка: 11,38 млн грн (в межах до 20 млн грн).

Попри тимчасове зниження фінансових результатів, підприємство зберігає стабільність і адаптується до змін у ринкових умовах. Це свідчить про ефективне управління ресурсами та здатність підтримувати конкурентоспроможність.

2.2. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємстві малого бізнесу

Для правильної організації та ведення бухгалтерського обліку малому підприємству ТОВ «XXXXXXXXXXXX», аналогічно іншим господарюючим суб'єктам, необхідно обрати найбільш оптимальний спосіб та форму його організації. Законодавством України передбачено, що суб'єкти малого підприємництва самостійно визначають форму ведення бухгалтерського обліку, враховуючи масштаби бізнесу, чисельність працівників та потреби управління.

На підприємстві ТОВ «XXXXXXXXXXXX» бухгалтерський облік

організовано через аутсорсинг. Замість створення внутрішнього бухгалтерського відділу, підприємство передало функції ведення обліку кваліфікованому фахівцю-аутсорсингу, що дозволяє оптимізувати витрати та зосередитися на основній діяльності – виробництві та фасуванні деревного вугілля і деревовугільних брикетів. Така модель організації обліку є ефективною для малого бізнесу, з урахуванням невеликої кількості господарських операцій.

Фахівець, відповідальний за бухгалтерський облік підприємства, виконує широкий спектр завдань, які охоплюють організацію облікової діяльності, контроль за фінансовими потоками та формування звітності відповідно до чинного законодавства. Його діяльність спрямована на забезпечення точності, повноти та своєчасності відображення фінансово-господарських операцій підприємства, що є основою для ефективного управління.

Одним із ключових аспектів роботи є організація облікової роботи, яка включає створення прозорої системи реєстрації господарських операцій, забезпечення єдності методології обліку та відповідність процесів стандартам, визначеним Національними стандартами бухгалтерського обліку (НСБО). Для досягнення цих цілей фахівець організовує документообіг, впроваджує ефективні інструменти обліку та контролює їх виконання в межах підприємства.

Особлива увага приділяється розробці облікової політики, яка є індивідуальним підходом підприємства до організації облікових процесів. Ця політика визначає принципи оцінки активів, обліку витрат, амортизації основних засобів та списання запасів, що дозволяє підприємству адаптувати облік до специфіки своєї діяльності. Наприклад, обрання методу FIFO для оцінки запасів чи прискореного методу амортизації для основних засобів забезпечує гнучкість у розподілі витрат і точність у фінансових розрахунках.

Складовою роботи фахівця є також формування внутрішньої, фінансової та податкової звітності. Ця звітність надається у визначені законодавством терміни та містить інформацію, необхідну для аналізу фінансового стану підприємства. Відповідальність за точність таких даних значною мірою лежить на фахівцеві, оскільки це впливає на прийняття стратегічних рішень власниками

та інвесторами.

Контроль за документуванням операцій є важливим елементом роботи. Він включає перевірку первинної документації, правильність її оформлення та дотримання встановлених стандартів касової дисципліни. На основі цих документів здійснюється подальше облікове відображення господарських операцій у відповідних регістрах. Це дозволяє забезпечити своєчасність і коректність бухгалтерських записів, що є запорукою достовірності звітності.

Крім того, фахівець здійснює моніторинг змін у законодавстві, що регулює облікові процеси. Актуалізація знань і впровадження змін у практичну діяльність підприємства дозволяє уникати ризиків, пов'язаних із порушенням норм бухгалтерського та податкового обліку. Таким чином, діяльність фахівця спрямована на вдосконалення облікових процесів, зниження фінансових ризиків і забезпечення прозорості управління підприємством.

Висновком є те, що робота відповідального за бухгалтерський облік фахівця має стратегічне значення для підприємства, зокрема для малого бізнесу, адже дозволяє оптимізувати облікові процеси, підвищити фінансову дисципліну та забезпечити стійкість фінансово-господарської діяльності в динамічних умовах ринку.

На підприємстві діє спрощена система обліку, що відповідає НП(с)БО 25 «Спрощена фінансова звітність» [33]. Ця система передбачає:

- зменшення обсягу регістрів обліку;
- зосередженість на ключових показниках діяльності;
- адаптацію до малого масштабу господарської діяльності.

Організація бухгалтерського обліку в ТОВ «XXXXXXXXXXXX» є адаптованою до специфіки малого підприємства. У разі розширення обсягів діяльності чи збільшення кількості господарських операцій можливе розширення облікових функцій або залучення додаткового персоналу для забезпечення відповідності вимогам бухгалтерського та податкового обліку.

Як і в будь-якій організації, у ТОВ «XXXXXXXXXXXX» розроблена та затверджена Облікова політика відповідно до Закону України «Про

бухгалтерський облік та фінансову звітність» [31] та НП(с)БО № 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Підприємство обрало спрощену процедуру ведення бухгалтерського обліку на підставі Національного стандарту бухгалтерського обліку від 25 лютого 2000 року № 25 (НП(с)БО №25) «Спрощена фінансова звітність» [33].

Спрощена процедура бухгалтерського обліку передбачає такі етапи:

- документування всіх фінансово-господарських операцій;
- запис інформації з первинних документів у відповідні облікові реєстри;
- підготовка та подання фінансової звітності.

Згідно із Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» [31], ТОВ «XXXXXXXXXXXXX» дотримується принципу конфіденційності. Доступ до реєстрів бухгалтерського обліку можливий лише з дозволу керівника підприємства або у випадках, передбачених чинним законодавством. Особи, які отримали доступ до цих даних, зобов'язані забезпечувати їх нерозголошення, і порушення цієї вимоги тягне за собою відповідальність.

Бухгалтерський облік ведеться відповідно до Інструкції із застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, що базується на «Плані рахунків бухгалтерського обліку фінансово-господарської діяльності суб'єктів господарювання». Усі господарські операції підприємства документуються первинними підтверджуючими документами, створеними відповідно до вимог чинного законодавства. У разі відсутності затверджених форм документи розробляються самостійно, відповідно до Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку.

Для обліку використовується сучасне програмне забезпечення, зокрема «1С-Підприємство 8.3». Фінансово-господарські операції відображаються у хронологічному порядку в спеціальному журналі, який прошивається, нумерується та завіряється керівником підприємства.

Облікові записи ведуться за такими ключовими рахунками:

- облік основних засобів;
- облік запасів;
- облік розрахунків з покупцями та замовниками;
- рахунки постачальників і підрядників;
- облік витрат на виробництво;
- облік доходів і витрат звітного періоду;
- облік фінансових результатів.

На кожному етапі здійснюється контроль за відповідністю облікових операцій законодавчим вимогам, що забезпечує прозорість і ефективність ведення фінансового обліку.

Таким чином, облікова система ТОВ «XXXXXXXXXXXXX» оптимізована під масштаби діяльності підприємства, забезпечуючи дотримання норм законодавства та ефективне управління фінансовими ресурсами.

Сума кожної фінансової транзакції реєструється на двох рахунках одночасно. У першому випадку – з дебетовим номером рахунку, а в другому - із зарахуванням на кореспондентський рахунок із зазначенням номера того ж дебетового рахунку. Записи у шпальтах рахунків відображаються на основі фінансово-господарських операцій, проведених відповідно до інформації, наведеної в журналі фінансових операцій та первинних облікових документах.

Рахунки відкриваються шляхом перенесення залишків на початок звітного періоду із закриття попереднього. Ці залишки, що відображають активи, зобов'язання та власний капітал, повинні бути співставлені з даними первинної документації, у яку були внесені відповідні записи.

Розглянемо більш детально облік у ТОВ «XXXXXXXXXXXXX» на прикладі обліку заробітної плати.

На підприємстві застосовується почасово-преміальна форма оплати праці. Величина заробітної плати визначається за формулою: Сума заробітної плати за фактично відпрацьований час + премія = Загальна заробітна плата.

Заробітна плата виплачується працівникам у грошовій формі не рідше двох

разів на місяць у строки, встановлені внутрішніми документами підприємства, такими як трудовий договір та правила внутрішнього розпорядку.

Узагальнення інформації про поточну заборгованість працівникам (як штатним, так і позаштатним) за всіма типами виплат – заробітну плату, премії, соціальні допомоги, пенсії – здійснюється за допомогою таких рахунків:

За Кт 661 відображаються нарахування заробітної плати, соціальних допомог, пенсій та інших подібних сум.

За Дт 661 відображаються утримання з нарахованих сум та виплата заробітної плати.

Таким чином, облік заробітної плати у ТОВ «XXXXXXXXXXXX» організований із дотриманням законодавчих вимог та забезпечує прозорість фінансових операцій, пов'язаних із оплатою праці.

При визначенні сум за щорічними та додатковими відпустками на підприємстві ТОВ «XXXXXXXXXXXX» враховується, що нараховані суми включаються до фонду заробітної плати звітного місяця лише в частині, що припадає на дні відпустки в межах цього місяця. Якщо частина відпустки переходить на наступний місяць, сума, виплачена працівникам за ці дні, відображається у звітному місяці як виданий аванс. Ця сума записується на рахунках Дт 661 та Кт 301.

На рахунку 662 «Депонована заробітна плата» враховується заборгованість підприємства перед працівниками за неoderжану заробітну плату. Аналітичний облік за рахунками 661 «Розрахунки з персоналом з оплати праці» та 662 «Депонована заробітна плата» здійснюється індивідуально для кожного працівника.

Крім розрахунків сум заробітної плати, премій та соціальних виплат, бухгалтерський облік підприємства забезпечує відображення цих сум у відповідних облікових регістрах. Утримання із заробітної плати здійснюються відповідно до законодавства. Загальне правило передбачає утримання на підставі письмової згоди працівника, а у разі її відсутності – за рішенням суду. Обов'язкові утримання, такі як податок на доходи фізичних осіб, проводяться

незалежно від згоди працівника, оскільки є прямим зобов'язанням перед бюджетом.

Особливу увагу на підприємстві приділяють обліку раніше виданих авансів у рахунок заробітної плати чи на інші цілі. У ТОВ «XXXXXXXXXXXX» заробітна плата виплачується двічі на місяць. Конкретні дати виплат визначаються трудовим договором та фіксуються у внутрішніх документах підприємства (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2

Облік утримання раніше виданих авансових платежів працівникам

ТОВ «XXXXXXXXXXXX»

Господарська операція	Кореспонденція	
	Дебет	Кредит
Нараховано аванс працівникові організації	92	661
Видано аванс готівкою з каси	661	311
Утриманий раніше виданий аванс з заробітної плати працівника	661	92

Примітка: *Кореспонденція взята з облікової політики підприємства

Сума авансу зменшує розмір заробітної плати, що належить до виплати працівнику ТОВ «XXXXXXXXXXXX» за підсумками місяця. Відповідно, під час розрахунку заробітної плати за другу половину місяця враховуються суми оплати праці за весь місяць. Нарахована заробітна плата, яка підлягає видачі, розраховується вже за вирахуванням авансу, виданого за першу половину місяця.

Крім того, авансові платежі у ТОВ «XXXXXXXXXXXX» видаються під звіт для покриття господарських витрат, представницьких витрат або витрат на відрядження. Відповідно до мети авансових платежів на кожен вид таких витрат відкриваються окремі субрахунки.

ТОВ «XXXXXXXXXXXX», як і будь-яке інше підприємство, веде облік касових операцій. Для цього у штаті підприємства передбачена відповідальна особа, яка забезпечує правильність операцій із готівковими коштами. Усі операції, пов'язані з прийомом або видачею готівки, оформлюються відповідними первинними документами. Надходження грошових коштів на

підприємство можливе через розрахунковий рахунок у банку або як оплата за реалізовану продукцію. При отриманні коштів у касу оформлюється прибутковий касовий ордер, який підписується головним бухгалтером і касиром та завіряється печаткою.

ТОВ «XXXXXXXXXXXXX» зобов'язане зберігати свої грошові кошти у банку. У разі залишку готівки на кінець робочого дня підприємство може зберігати її в касі у межах встановленого ліміту, визначеного щорічною угодою із банком. Перевищення ліміту допускається лише протягом 3 днів для виплати зарплат, премій, допомог або інших виплат.

Іншим важливим елементом є бухгалтерський облік за звітний період, у межах якого узагальнюються витрати підприємства. Ці витрати класифікуються на витрати, пов'язані з виробництвом продукції, та витрати, що не мають прямого стосунку до виробничого процесу. Інформація про витрати відображається у регістрах на основі даних первинних облікових документів та оборотів рахунків.

Облік кінцевого фінансового результату є процесом узагальнення даних про доходи та витрати за звітний період. У підсумку формується чистий прибуток або непокритий збиток за період. Результати фінансово-господарської діяльності підприємства відображаються у фінансовій звітності та зведених звітах про господарські операції. У кінці звітного періоду здійснюється розрахунок дебетових і кредитових оборотів за кожним рахунком, а також визначається залишок на кінець періоду.

2.3. Особливості складання фінансової звітності на підприємстві малого бізнесу

ТОВ «XXXXXXXXXXXXX» є малим підприємством, яке здійснює обмежену кількість господарських операцій. Завдяки цьому, відповідно до Закону України «Про бухгалтерський облік» [30] та НП(с)БО 25 «Спрощена

фінансова звітність» [33], підприємство має право застосовувати спрощену форму ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Така форма рекомендована законодавством для суб'єктів малого підприємництва. Спрощена звітність включає бухгалтерський баланс і звіт про фінансові результати, відповідно до ст. 1 НП(с)БО 25. У цих звітах допускається наведення показників лише за групами статей без їх деталізації.

Згідно з вимогами законодавства, малі підприємства можуть не включати до фінансової звітності статті, які відсутні в їхніх активах, пасивах або господарських операціях. За необхідності підприємство може також скласти пояснення до бухгалтерського балансу та звіту про фінансові результати. У таких додатках міститься лише найважливіша інформація, яка є критичною для оцінки фінансового стану підприємства або результатів його діяльності.

При формуванні бухгалтерського балансу та звіту про фінансові результати ТОВ «XXXXXXXXXXXXX» дотримується ключових принципів ведення бухгалтерського обліку: нейтральність, цілісність, послідовність, сумісність та дотримання звітного періоду. Це забезпечує достовірність та об'єктивність фінансової звітності.

Звітним періодом річної фінансової звітності підприємства є календарний рік, який починається 1 січня і завершується 31 грудня. На кінець звітного періоду підприємство формує консолідований рахунок обліку фінансово-господарських операцій. Цей регістр використовується для підсумовування фінансових та економічних операцій за звітний період, визначення наявності коштів і джерел їх формування, а також для складання фінансової звітності.

У стовпці «Номер і ім'я рахунку» цього регістру відображаються всі рахунки, які використовуються в бухгалтерському обліку ТОВ «XXXXXXXXXXXXX», а в стовпці «20 року» зазначаються види активів і джерела їх формування на початок звітного періоду. Залишки на активних рахунках показуються у розділі «Дебет» цього стовпця, а на пасивних рахунках – у розділі «Кредит». У графі «Загальний оборот за місяців (кварталів) 20 року» зазначаються обороти за всіма рахунками за звітний період, а у стовпці «Залишок

на кінець періоду» відображається сума залишків активів, зобов'язань і власного капіталу на завершення звітного періоду. Графа «Найменування рахунку» містить назву рахунку, який використовується для обліку відповідного об'єкта.

Залишки на рахунках активів, пасивів та власного капіталу, зафіксовані в цьому реєстрі, переносяться до бухгалтерського балансу (форма 1) та Звіту про фінансові результати (форма 2). Облік оборотів доходів і витрат здійснюється відповідно до звітних форм, затверджених законодавством.

Фінансова звітність ТОВ «XXXXXXXXXXXX» надається наступним органам:

- органам державної податкової служби;
- власникам підприємства відповідно до установчих документів;
- органам державної статистики;
- іншим органам відповідно до вимог законодавства.

Фінансова звітність підприємства надається у вигляді електронних документів. Враховуючи статус малого підприємства, ТОВ «XXXXXXXXXXXX» не зобов'язане публікувати свою фінансову звітність.

Спрощення складання звітності для малого підприємства полягає у формуванні лише двох основних звітних форм — бухгалтерського балансу та звіту про фінансові результати. Ці форми складаються лише раз на рік і містять обмежену кількість статей у порівнянні з повною фінансовою звітністю, яку подають підприємства, що використовують загальну систему обліку.

Статті балансу ТОВ «XXXXXXXXXXXX» підтверджуються ретельно проведеною інвентаризацією активів та зобов'язань. Інвентаризація проводиться у порядку, встановленому законодавством України. До подання річної фінансової звітності постійно діючі інвентаризаційні комісії підприємства повинні врегулювати розбіжності, виявлені під час інвентаризації. Це стосується фактичної наявності цінностей у порівнянні з даними бухгалтерського обліку. Також проводиться інвентаризація дебіторської та кредиторської заборгованості, яка оформлюється актами звірок або листами підтвердження сальдо взаєморозрахунків.

Форми фінансової звітності ТОВ «XXXXXXXXXXXX» підписуються керівником підприємства та особою, відповідальною за ведення бухгалтерського обліку та фінансове управління, тобто бухгалтером.

На основі річної фінансової звітності можливо здійснити аналіз фінансового стану підприємства, зокрема оцінити такі ключові показники, як ліквідність, фінансова стійкість і рентабельність. Ці показники дають змогу керівництву приймати обґрунтовані управлінські рішення, спрямовані на підвищення ефективності діяльності підприємства та забезпечення його стабільного розвитку.

Такий підхід до складання і використання фінансової звітності відповідає законодавчим нормам та сприяє прозорості господарської діяльності.

За даними річної фінансової звітності можна оцінити фінансовий стан суб'єкта господарювання у частині його ліквідності, фінансової стійкості та рентабельності (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Показники фінансового стану ТОВ «XXXXXXXXXXXX» за даними річної фінансової звітності за 2022-2023 рр.

Показник	2022 рік	2023 рік	Зміна абсолютна
1	2	3	4
Ліквідність			
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,188	0,286	0,098
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,850	1,058	0,208
Коефіцієнт загальної ліквідності	1,125	1,511	0,386
Фінансова стійкість			
Коефіцієнт фінансової автономії	0,78	0,85	0,07
Коефіцієнт фінансового ризику	0,28	0,18	-0,10
Ефективність та рентабельність			
Фондовіддача, грн/грн	3,04	2,86	-0,18

Продовження таблиці 2.3

1	2	3	4
Продуктивність праці, тис. грн./особу	263,07	284,01	20,94
Рентабельність активів, %	15,05	12,65	-2,40
Рентабельність продукції, %	9,71	8,28	-1,43
Рентабельність продажів, %	6,58	5,74	-0,84

Примітка: *На основі даних з фінансової звітності підприємства ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX» за 2022-2023 рр.

Наведені у табл. 2.3 показники фінансового стану та ефективності господарської діяльності ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX» відображають різні аспекти функціонування підприємства. У першому блоці таблиці представлені показники ліквідності, які характеризують здатність підприємства виконувати свої короткострокові зобов'язання. За коефіцієнтом абсолютної ліквідності оцінюються можливості ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX» виконувати свої найбільш термінові зобов'язання за рахунок грошових коштів. У 2022 році цей показник склав 0,188, що свідчить про певні труднощі у забезпеченні платоспроможності. Проте у 2023 році коефіцієнт зріс до 0,286, досягнувши достатнього рівня абсолютної ліквідності.

Коефіцієнт загальної ліквідності, що є узагальнюючим показником платоспроможності підприємства, повинен становити не менше 1,5. У 2022 році цей показник склав 1,125, що нижче нормативного значення. У 2023 році коефіцієнт загальної ліквідності досягнув рекомендованого рівня і склав 1,511, що свідчить про здатність підприємства покривати свої зобов'язання за рахунок усіх оборотних активів.

Другий блок показників фінансового стану характеризує рівень фінансової незалежності підприємства від зовнішніх кредиторів. Коефіцієнт фінансової автономії демонструє, яка частка фінансових ресурсів підприємства сформована за рахунок власних коштів. У ТОВ «XXXXXXXXXXXXXX» цей показник у 2022 році становив 0,78, а у 2023 році зріс до 0,85, що свідчить про зростання фінансової незалежності. Зменшення коефіцієнта фінансового ризику з 0,28 у 2022 році до 0,18 у 2023 році підтверджує позитивну динаміку

зменшення частки зобов'язань у структурі капіталу підприємства.

Ефективність господарської діяльності ТОВ «XXXXXXXXXXXX» оцінюється за такими показниками, як фондівіддача та продуктивність праці. Фондовіддача у 2022 році становила 3,04 грн/грн, проте у 2023 році знизилася до 2,86 грн/грн, що вказує на зменшення ефективності використання основних засобів. Це може свідчити про необхідність оптимізації їх використання для забезпечення стабільної виручки.

Продуктивність праці у 2023 році зросла до 284,01 тис. грн на одного працівника порівняно з 263,07 тис. грн у 2022 році. Цей позитивний тренд демонструє ефективніше використання трудових ресурсів підприємства.

Рентабельність активів, яка відображає ефективність використання активів підприємства, у 2023 році склала 12,65%, що на 0,09 п.п. більше, ніж у 2022 році. Рентабельність продукції у 2023 році становила 8,28%, що вказує на зменшення прибутковості продукції порівняно з попереднім роком. Рентабельність продажів зменшилася з 6,58% у 2022 році до 5,74% у 2023 році, що свідчить про зниження чистого прибутку на одиницю реалізованої продукції.

Підсумовуючи, ТОВ «XXXXXXXXXXXX» демонструє позитивну динаміку ліквідності та продуктивності праці. Водночас зменшення показників фондівіддачі та рентабельності потребує уваги керівництва для покращення ефективності використання ресурсів і підвищення прибутковості діяльності.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ МАЛОГО БІЗНЕСУ

3.1. Аналіз поточного стану фінансово-господарської діяльності

Ефективне управління фінансово-господарською діяльністю підприємства неможливе без сучасного підходу до організації облікових процесів та оптимізації податкової політики. Для цього необхідно глибоко аналізувати поточний стан справ, виявляти сильні сторони, які можуть бути посилені, та слабкі місця, що потребують вдосконалення. У цьому контексті SWOT-аналіз є потужним інструментом, який дозволяє систематизувати інформацію та визначити стратегічні напрями розвитку підприємства.

На основі проведеного аналізу облікової політики ТОВ «XXXXXXXXXXXXX» було визначено основні проблеми, такі як недостатня деталізація витрат, відсутність регулярної інвентаризації активів та недостатня автоматизація облікових процесів.

У таблиці 3.1 представлений детальний SWOT-аналіз, що відображає поточний стан підприємства з урахуванням запропонованих рекомендацій.

Таблиця 3.1

SWOT-аналіз підприємства ТОВ «XXXXXXXXXXXXX»

Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)
1	2
Відповідність облікової політики вимогам чинного законодавства	Відсутність деталізації витрат за центрами відповідальності
Можливість впровадження сучасних інформаційних систем	Нерегулярна інвентаризація активів
Досвід у веденні фінансової звітності	Недостатній рівень автоматизації облікових процесів
	Відсутність чіткого регламенту документообігу

Продовження таблиці 3.1

1	2
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
Впровадження методу FIFO для оптимізації списання запасів	Економічна нестабільність у країні
Використання сучасних інформаційних систем для автоматизації обліку	Посилення податкового контролю
Оптимізація амортизаційних нарахувань через використання прискореного методу	Зростання витрат на впровадження інформаційних систем
Підвищення конкурентоспроможності завдяки зниженню собівартості продукції	Ризик втрати частини клієнтів через зміни в ринкових умовах

Примітка: *Використана одна з рекомендованих таблиць для SWOT-аналізу підприємства

Проведений аналіз діючої системи обліку та звітності на ТОВ «XXXXXXXXXXXX» дозволив виявити низку проблемних аспектів. Незважаючи на відповідність організації бухгалтерського обліку вимогам чинного законодавства, існують зони ризику, які знижують ефективність роботи підприємства та потребують вдосконалення. До таких проблем можна віднести:

1. Відсутність чіткого механізму розподілу непрямих витрат, який в свою чергу ускладнює формування реальної собівартості продукції та підвищує ризик викривлення фінансових показників.

2. Застосування стандартного методу амортизації основних засобів, який не враховує специфіки діяльності підприємства, що призводить до нерівномірного розподілу витрат у часі.

3. Недостатня автоматизація облікових процесів, що збільшує ризик помилок, уповільнює документообіг та ускладнює контроль за виконанням облікових операцій.

4. Відсутність регламентованого графіка документообігу, що спричиняє затримки у звітності та знижує ефективність внутрішнього контролю.

5. Недостатнє використання можливостей, які надаються податковими пільгами, через відсутність належного аналізу податкової політики.

Результати проведеного SWOT-аналізу демонструють, що ТОВ «XXXXXXXXXXXX» має значний потенціал для вдосконалення облікових і

фінансових процесів. Основними сильними сторонами є відповідність облікової політики чинним нормам законодавства, професійність бухгалтерської команди та відкритість до впровадження сучасних інформаційних технологій. Ці фактори є базою для впровадження запропонованих змін.

Слабкі сторони вказують на необхідність оптимізації внутрішніх процесів. Зокрема, нерегулярна інвентаризація активів та недостатній рівень автоматизації облікових операцій створюють ризики, які можуть впливати на точність фінансової звітності та ефективність управлінських рішень. Усунення цих недоліків є пріоритетним завданням

Можливості для розвитку дозволяють суттєво покращити позиції підприємства на ринку. Перехід на метод FIFO для списання запасів, впровадження сучасних інформаційних систем та оптимізація амортизаційних нарахувань дозволять не лише знизити собівартість продукції, але й підвищити її конкурентоспроможність.

Загрози, такі як економічна нестабільність та посилення податкового контролю, вимагають від підприємства більш гнучкого та адаптивного підходу до управління. Впровадження запропонованих змін дозволить мінімізувати ці ризики та забезпечити стабільний розвиток підприємства.

Для підвищення ефективності облікової політики на ТОВ «XXXXXXXXXXXX» проведено порівняльний аналіз її ключових елементів з урахуванням вимог чинного законодавства та Методичних рекомендацій № 635. Метою аналізу є виявлення слабких місць, які потребують вдосконалення, а також розробка оптимальних рішень, які відповідатимуть потребам підприємства. У таблиці наведено результати порівняння поточної облікової політики з нормативними рекомендаціями, а також запропоновані зміни, що сприятимуть поліпшенню облікових процесів. Оцінка очікуваних ефектів впровадження цих змін наведена у таблиці 3.2. та детально розписано у розділі 3.3.

Таблиця 3.2

Порівняльні відомості щодо оцінки облікової політики

№ з/п	Опис за Наказом підприємства	Передбачено Методичними рекомендаціями № 635	Рекомендовано як ПРОЕКТ	Оцінка ефекту (в п.3.3.)
1	Метод оцінки запасів: середньозважений	FIFO або середньозважений	FIFO	Зниження собівартості реалізованої продукції на 5-10%.
2	Амортизація основних засобів: прямолінійний	Прямолінійний або прискорений метод	Прискорений метод для транспортних засобів	Оптимізація витрат у перші роки експлуатації.
3	Облік витрат: без деталізації	Витрати класифікуються за економічними елементами	Впровадити деталізацію витрат за центрами відповідальності	Покращення аналізу витрат та контролю за фінансами.
4	Інвентаризація активів: рідко проводиться	Обов'язкове щорічне проведення	Регулярна (щоквартальна) інвентаризація	Зменшення ризиків втрат активів.
5	Резерви: не формуються	Формування резервів сумнівних боргів	Створити резерви під сумнівні борги	Зменшення ризику збитків від неповернення боргів.
6	Внутрішній контроль	Не деталізовано	Розробити положення про внутрішній контроль	Покращення якості облікової інформації.
7	Використання інформаційних систем	Базовий рівень автоматизації	Автоматизація процесів обліку (використання сучасного ПЗ)	Скорочення часу на обробку даних на 30%.

Примітка: *Узагальнено автором для наглядності різниці облікової політики підприємства

Запропоновані рекомендації змін в обліковій політиці ТОВ «XXXXXXXXXXXX» направлені на усунення виявлених недоліків та оптимізацію фінансово-господарської діяльності. Перехід на метод FIFO для

оцінки запасів забезпечить більш точне відображення собівартості реалізованої продукції в умовах інфляції. Це дозволить підприємству знизити собівартість продукції та підвищити її конкурентоспроможність.

З метою вдосконалення функціональних обов'язків бухгалтерів, розширення їхніх прав та відповідальності, а також покращення взаємодії між підрозділами підприємства, було здійснено порівняльну оцінку розділів посадової інструкції. Результати аналізу відображені в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Порівняльна оцінка розділів посадової інструкції

№ з/п	Опис за розділами	Рекомендовано за нормативними актами	ПРОЕКТ посадової інструкції з урахуванням особливостей підприємства	Оцінка ефекту (в п.3.3.)
1	2	3	4	5
1	Обов'язки	Ведення бухгалтерського обліку відповідно до законодавства.	Додано контроль за дотриманням графіка документообігу, аналіз коректності податкових розрахунків.	Підвищення відповідальності бухгалтера та зменшення ризику помилок.
2	Права	Доступ до необхідної інформації, участь у формуванні звітності.	Додано право ініціювати оновлення облікової політики в разі змін у законодавстві чи умовах діяльності.	Покращення адаптивності облікової системи до змін.
3	Відповідальність	Коректність облікових даних та своєчасне подання звітності.	Додано відповідальність за організацію документообігу, контроль виконання графіка та звітність у разі відхилень.	Зменшення затримок у звітності та підвищення дисципліни.
4	Взаємодія	Співпраця з іншими підрозділами та податковими органами.	Включено активну участь у вдосконаленні внутрішніх процесів документообігу та автоматизації обліку.	Поліпшення комунікації та підвищення ефективності внутрішніх процесів.

Продовження таблиці 3.3

1	2	3	4	5
5	Інвентаризація	Обов'язкове щорічне проведення.	Додано проведення регулярної (щоквартальної) інвентаризації з аналізом ризиків втрат.	Зменшення ризиків втрат активів, підвищення точності облікових даних.
6	Використання інформаційних систем	Базовий рівень автоматизації.	Автоматизація процесів обліку через сучасне програмне забезпечення (BAS ERP, SAP).	Скорочення часу на обробку даних на 30% та зменшення ручних помилок.
7	Контроль за резервами	Не деталізовано.	Включено формування резервів під сумнівні борги та контроль за їх використанням.	Зменшення ризику збитків від неповернення боргів.

Примітка: *На основі рекомендованих розділів за нормативними актами

У проєкті посадової інструкції функціонал бухгалтера було розширено, включивши контроль за графіком документообігу та аналіз коректності податкових розрахунків. Це рішення спрямовано на мінімізацію ризиків помилок, які можуть вплинути на точність фінансової звітності. Запропоновані нові права дозволяють бухгалтерам ініціювати зміни в обліковій політиці у відповідь на зміни законодавства або специфіки діяльності підприємства, що забезпечує гнучкість і адаптивність системи обліку до нових умов.

Перелік відповідальностей бухгалтера також був розширений і тепер включає організацію документообігу та контроль за виконанням графіка. Це дозволяє зменшити кількість затримок у звітності та забезпечити дисципліноване виконання облікових операцій. Крім того, вдосконалено механізми взаємодії з іншими підрозділами, зокрема передбачено активну участь у вдосконаленні внутрішніх процесів документообігу та автоматизації обліку. Такий підхід сприяє покращенню комунікації між відділами та підвищенню ефективності роботи всієї організації.

Щодо інвентаризації, у посадовій інструкції запроваджено регулярну (щоквартальну) інвентаризацію активів, що дозволяє вчасно виявляти ризики втрат активів та забезпечувати точність облікових даних. Для автоматизації облікових процесів рекомендовано впровадження сучасних інформаційних

систем, таких як BAS ERP або SAP, що сприятиме суттєвому скороченню часу на обробку даних і мінімізації ручних помилок.

Регулярна інвентаризація активів на ТОВ «XXXXXXXXXXXX», проведена щоквартально, є важливим інструментом забезпечення фінансової стабільності та ефективного управління ресурсами. Вона дозволяє вчасно виявляти недостачі, пошкодження або втрати, забезпечуючи точність фінансової звітності та прозорість діяльності.

Проведення інвентаризації сприяє підвищенню довіри з боку інвесторів і кредиторів, оптимізації використання ресурсів, а також покращенню безпеки активів. Наприклад, виявлені недостачі відображаються у звітності за рахунками Дт 947 «Недостачі та втрати від псування цінностей» та Кт 20 «Виробничі запаси».

Таким чином, інвентаризація є ключовим механізмом контролю, що мінімізує ризики втрат, підвищує ефективність управління та сприяє довгостроковій стабільності підприємства.

Впровадження сучасних інформаційних систем на ТОВ «XXXXXXXXXXXX» є важливим кроком для оптимізації бухгалтерського обліку та управління фінансовими процесами. Автоматизація дозволить суттєво скоротити час на обробку даних, зменшити кількість ручних помилок та підвищити ефективність роботи бухгалтерського відділу.

Серед сучасних рішень, які можуть бути впроваджені, можна виділити такі системи, як BAS ERP, SAP S/4HANA, Microsoft Dynamics 365, Odoo ERP, а також хмарні сервіси, такі як Xero та QuickBooks. Кожна з цих систем має свої переваги, які сприятимуть покращенню роботи підприємства:

- BAS ERP забезпечує комплексний підхід до обліку, включаючи автоматичне формування податкової звітності, управління запасами та розрахунок заробітної плати. Це особливо важливо для підприємства з активною логістикою та значними обсягами операцій.

- SAP S/4HANA пропонує інтегроване рішення для фінансового управління, логістики та планування, що дозволяє скоротити час аналізу даних та покращити точність звітності.
- Microsoft Dynamics 365 ідеально підходить для інтеграції з існуючими бізнес-процесами, забезпечуючи гнучкість у налаштуванні та доступність хмарних технологій.

Автоматизація облікових процесів дозволить зменшити витрати часу на обробку даних до 30%, що, у свою чергу, забезпечить економію робочих годин і скорочення операційних витрат. Наприклад, ручна обробка документів займає в середньому 3 години на операцію, тоді як із сучасною системою цей час можна скоротити до 2 годин.

У бухгалтерському обліку автоматизація також сприяє точності кореспонденції рахунків. Впровадження систем дозволяє автоматично генерувати записи, зменшуючи ризик помилок. Наприклад, для відображення операцій з купівлі та списання запасів використовуються такі кореспонденції:

Загалом, впровадження запропонованих змін забезпечить підвищення точності та прозорості облікових даних, оптимізацію витрат та покращення фінансової звітності. Це створить міцну основу для подальшого розвитку та стабільного функціонування ТОВ «XXXXXXXXXXXX».

Запропоновані зміни до посадової інструкції спрямовані на адаптацію її положень до сучасних умов господарювання та потреб підприємства. Вони покращують якість облікових процесів, забезпечують прозорість управління активами та сприяють зміцненню фінансової стабільності ТОВ «XXXXXXXXXXXX».

Розробка чіткого графіка документообігу спрямована на підвищення ефективності управління фінансовими та обліковими процесами, забезпечення своєчасності виконання завдань і мінімізацію ризиків, пов'язаних із затримками у поданні документів. Запропонований графік враховує специфіку діяльності ТОВ «XXXXXXXXXXXX» і орієнтований на автоматизацію документообігу,

чіткий розподіл відповідальності між підрозділами та скорочення часу на обробку інформації. Детальніше це відображено в таблиці 3.4

Таблиця 3.4

Проект графіка документообігу для ТОВ «XXXXXXXXXXXX»

№ етапу	Назва етапу	Відповідальна особа/підрозділ	Термін виконання	Формат документа	Оцінка ефекту (в п.3.3.)
1	Отримання первинних документів (рахунків, актів, накладних)	Керівник підприємства	До 1 робочого дня після отримання	Електронний (скан-копія), паперовий оригінал	Скорочення затримок у передачі даних на 20%.
2	Передача документів на перевірку	Відповідальний співробітник підприємства	До 1 робочого дня після отримання	Електронна передача (через e-mail або ПЗ)	Зменшення часу на передачу на 15%.
3	Перевірка коректності документів	Аутсорсингова бухгалтерська компанія	До 2 робочих днів	Електронний формат (система обліку)	Мінімізація помилок на 30%.
4	Затвердження документів	Керівник підприємства	До 1 робочого дня	Електронний підпис або підтвердження	Скорочення часу узгодження до 50%.
5	Внесення даних у бухгалтерську систему	Аутсорсингова бухгалтерська компанія	До 3 робочих днів	Електронна система обліку (BAS ERP або ін.)	Зменшення часу на облік на 25%.
6	Формування звітності	Аутсорсингова бухгалтерська компанія	Щоквартально	Електронна форма	Забезпечення дотримання строків звітності.
7	Архівування документів	Відповідальний співробітник підприємства	До 2 робочих днів після завершення періоду	Електронний формат, паперовий архів на підприємстві	Забезпечення зберігання та доступу до документів.

Примітка: *Таблиця узагальнена автором на основі дослідження питання графіку документообігу

Впровадження графіка документообігу забезпечує оптимізацію роботи бухгалтерії за рахунок чіткої організації передачі документів та дотримання строків обробки даних. Завдяки аутсорсингу документи перевіряються

висококваліфікованими фахівцями, що знижує ризик помилок і штрафів. Затвердження документів керівником підвищує контроль над витратами та узгодженість фінансових операцій, сприяючи ефективнішому плануванню ресурсів підприємства.

Крім того, автоматизація облікових процесів за допомогою сучасних бухгалтерських програм мінімізує ручні помилки та скорочує час на внесення даних. Регулярне подання звітності відповідно до графіка знижує ризик накладання штрафів за порушення податкового законодавства, забезпечуючи підприємству фінансову стабільність, прозорість і відповідність законодавчим вимогам.

3.2. Оптимізація податкової політики малого підприємства

Податкова політика є ключовим елементом управління фінансами підприємств малого бізнесу, особливо в умовах сучасного економічного середовища, яке характеризується високим рівнем конкуренції та змінюваністю нормативно-правового поля. Успішна оптимізація податкової політики сприяє зниженню фінансового навантаження, підвищенню прозорості облікових процесів і забезпеченню фінансової стабільності. У контексті дослідження теми "Організація обліку і аналізу на підприємстві малого бізнесу" особливого значення набуває інтеграція податкової політики з ефективним обліковим процесом, що дозволяє підприємству ефективно реагувати на виклики сучасного ринку.

Застосування математичних моделей у процесі оптимізації податкової політики на ТОВ «XXXXXXXXXXXX» відкриває додаткові можливості для аналізу та прогнозування фінансових результатів. Наприклад, методи лінійного програмування дозволяють оптимізувати розподіл ресурсів між різними напрямками діяльності, мінімізуючи податкове навантаження. Методи лінійного програмування ґрунтуються на визначенні цільової функції, яка мінімізує або

максимізує певний фінансовий показник (наприклад, податкові витрати), а також на системі обмежень, що відображають реальні економічні умови. У випадку ТОВ «XXXXXXXXXXXX» метою є мінімізація податкового навантаження при дотриманні чинних законодавчих вимог і ресурсних обмежень.

Зокрема, моделі можуть визначати оптимальні пропорції витрат на запаси, амортизацію та операційні витрати, що забезпечує ефективне використання ресурсів і дотримання податкових вимог.

Додатково можна застосувати метод чутливості для оцінки впливу змін податкових ставок чи витрат на прибуток підприємства. Наприклад, використовуючи дані про витрати на амортизацію за прямолінійним і прискореним методами, можна змодельовати, як ці зміни вплинуть на податкові зобов'язання та залишкову вартість активів. Для цього будується математична модель, яка враховує змінні, такі як сума амортизаційних витрат, ставки податків і залишкова вартість активів.

Практичне застосування таких моделей може виглядати так: якщо потрібно визначити, який метод списання запасів забезпечує найкраще співвідношення між короткостроковими фінансовими вигодами та довгостроковою ліквідністю, то будується функція витрат із залежністю від методу списання (FIFO або середньозважений). Потім проводиться оптимізація цієї функції за умовами мінімізації собівартості реалізації та максимізації залишків за ринковими цінами.

Такі математичні моделі допомагають не лише вибирати оптимальні рішення для поточних облікових процесів, а й прогнозувати довгострокові фінансові результати, враховуючи динаміку змін ринкових умов. Це дозволяє підприємству забезпечувати стабільність фінансових показників і підвищувати прозорість звітності перед інвесторами та контролюючими органами.

Малі підприємства, включаючи ТОВ «XXXXXXXXXXXX», стикаються з такими проблемами у сфері податкової політики:

- високі непрямі витрати через відсутність чіткого механізму їх розподілу.

- невикористання податкових пільг, передбачених законодавством.
- використання стандартних методів обліку активів та запасів, що не враховують специфіку діяльності підприємства.

Оптимізація податкової політики в цьому контексті є необхідною умовою для підвищення ефективності облікових і аналітичних процесів, а також для мінімізації податкового навантаження.

Перехід на метод FIFO (перший прийшов — перший пішов) для оцінки запасів є одним із найбільш ефективних інструментів для підприємств, які працюють в умовах інфляційного середовища. Суть цього методу полягає у списанні запасів за найстарішими цінами, що дозволяє залишати на балансі запаси, оцінені за більш актуальними (новими) цінами. З точки зору бухгалтерського обліку, операції зі списання запасів відображаються через рахунок 20 "Виробничі запаси" у кореспонденції з рахунком 90 "Собівартість реалізації" або 23 "Виробництво", залежно від використання запасів. Такий підхід забезпечує реалістичність відображення фінансового стану підприємства у звітності, а також створює основу для точнішого прогнозування майбутніх витрат.

Метод FIFO дозволяє підприємствам уникати викривлення собівартості продукції, яке може виникнути при використанні середньозваженого методу. Наприклад, у періоди інфляції середньозважений метод включає до розрахунків старі, дешевші партії, що призводить до завищення собівартості продукції. Натомість FIFO дозволяє списувати запаси за їхньою історичною вартістю, що зазвичай нижча. Це зменшує собівартість реалізованої продукції, знижуючи тиск на фінансові результати підприємства. Відображення цих операцій у бухгалтерському обліку здійснюється через проведення, наприклад, Дт 90 «Собівартість реалізації» – Кт 20 «Виробничі запаси».

Одним із ключових наслідків переходу на FIFO є покращення фінансових результатів. Зниження собівартості продукції безпосередньо впливає на зростання валового прибутку, який обліковується на рахунку 79 "Фінансові результати". Якщо собівартість зменшується на 5-10%, валовий прибуток може

збільшитися на відповідний відсоток, залежно від обсягів продажів. Це створює резерв для реінвестицій у розвиток підприємства, модернізацію обладнання або розширення асортименту продукції.

Метод FIFO також сприяє підвищенню конкурентоспроможності продукції. Зниження собівартості дозволяє підприємству коригувати ціни, зберігаючи їх на конкурентному рівні навіть у періоди інфляції. Наприклад, коли конкуренти змушені підвищувати ціни через зростання витрат, FIFO дає можливість стабілізувати цінову політику, що, своєю чергою, зміцнює позиції підприємства на ринку. У бухгалтерському обліку це відображається у стабільних значеннях на рахунку 90 «Собівартість реалізації», що дозволяє підприємству ефективніше керувати своєю фінансовою звітністю.

Ще одним важливим аспектом застосування FIFO є забезпечення реалістичної оцінки залишків запасів у балансі. Запаси, оцінені за актуальними цінами, обліковуються на рахунку 20 "Виробничі запаси", що забезпечує прозорість фінансової звітності. Інвестори, кредитори та інші зацікавлені сторони можуть покладатися на точність цих даних для аналізу фінансового стану підприємства. Це підвищує рівень довіри до підприємства та полегшує доступ до зовнішнього фінансування.

Метод FIFO також знижує ризики втрат через старіння запасів. Оскільки списуються найстаріші запаси, підприємство зменшує ймовірність псування матеріалів або втрати їхньої ринкової вартості. Це особливо актуально для підприємств, що працюють із швидкопсувними матеріалами або продукцією з обмеженим терміном придатності.

Таким чином, впровадження FIFO забезпечує не лише оптимізацію облікових процесів, а й сприяє зростанню прибутковості, підвищенню конкурентоспроможності та зміцненню фінансової стійкості підприємства. Рішення є стратегічно вигідним і відповідає вимогам сучасного ринку, створюючи передумови для подальшого розвитку та зміцнення позицій ТОВ «XXXXXXXXXXXXXXXX».

Застосування прискореного методу амортизації для транспортних засобів є ключовим елементом фінансової стратегії ТОВ «XXXXXXXXXXXXX». Транспортні засоби, які виконують критичну роль у забезпеченні логістичних операцій підприємства, піддаються значному фізичному навантаженню, особливо в перші роки експлуатації. Цей фактор зумовлює швидший знос основних компонентів активів, що вимагає відповідного підходу до їх обліку.

Прискорений метод амортизації дозволяє підприємству адаптувати свої облікові практики до реальних умов використання активів. У перші роки експлуатації, коли транспортні засоби працюють найінтенсивніше, амортизаційні відрахування значно вищі. Це забезпечує реалістичне відображення витрат підприємства в обліку, що сприяє підвищенню точності фінансової звітності. У бухгалтерському обліку це відображається проведенням: Дт 23 «Виробництво» (або рахунки, що відповідають напрямкам використання транспортних засобів) — Кт 13 «Знос необоротних активів».

Економічна ефективність використання прискореного методу проявляється у зниженні податкового навантаження. Збільшення амортизаційних витрат у перші роки експлуатації зменшує оподатковуваний прибуток, що дозволяє підприємству вивільнити додаткові фінансові ресурси. Наприклад, якщо за прямолінійним методом амортизація транспортного засобу становить 20% на рік, то за прискореним методом у перший рік вона може досягати 40%. Це знижує оподатковуваний прибуток і зменшує суму податку на прибуток, що обліковується через рахунок 98 «Податки на прибуток».

Зниження податкових витрат створює додаткові ресурси для підприємства, які можуть бути використані на модернізацію автопарку, розширення логістичної інфраструктури або покращення умов роботи. В умовах високих витрат на обслуговування та ремонт транспортних засобів у перші роки експлуатації це дозволяє підтримувати стабільну ліквідність та більш ефективно керувати фінансовими потоками.

Ще одним важливим аспектом є підвищення прозорості фінансової звітності. Залишкова вартість транспортних засобів у балансі, розрахована за

прискореним методом амортизації, більш точно відображає реальний стан активів. Це створює довіру з боку кредиторів, інвесторів та інших зацікавлених сторін. Залишкова вартість відображається на рахунку 10 «Основні засоби», а знос – на рахунку 13 «Знос необоротних активів», що забезпечує прозорість звітності.

Крім того, використання прискореного методу допомагає підприємству збалансувати витрати на всіх етапах життєвого циклу активу. У перші роки високі амортизаційні витрати компенсуються зниженням податкових платежів, а в наступні роки підприємство може використовувати зекономлені ресурси для стратегічних інвестицій.

Таким чином, впровадження прискореного методу амортизації є стратегічно обґрунтованим рішенням, яке відповідає як обліковим, так і економічним інтересам ТОВ «XXXXXXXXXXXXX». Це сприяє покращенню фінансової стабільності, підвищенню прозорості звітності та зміцненню конкурентних позицій підприємства на ринку.

Деталізація витрат за центрами відповідальності дозволить підприємству краще контролювати та аналізувати фінансові результати. Це сприятиме ідентифікації непродуктивних витрат та пошуку шляхів їх скорочення, що підвищить ефективність управління фінансовими ресурсами.

Формування резервів під сумнівні борги є важливим аспектом ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства. Воно дозволяє зменшити вплив ризиків, пов'язаних із неповерненням дебіторської заборгованості, на фінансовий стан компанії. Особливо це актуально для ТОВ «XXXXXXXXXXXXX», яке активно співпрацює з багатьма контрагентами, серед яких можуть бути клієнти з нестабільною платоспроможністю. Врахування цих ризиків через формування резерву дозволяє підприємству заздалегідь підготуватися до можливих фінансових втрат.

Процес формування резерву розпочинається з аналізу дебіторської заборгованості. У межах цього аналізу визначаються загальна сума боргів, терміни їх погашення та ризики неповернення. Борги класифікуються на поточні,

прострочені та сумнівні залежно від терміну заборгованості. Для кожної групи встановлюється відсоток імовірності неповернення, що дозволяє оцінити розмір необхідного резерву.

Розрахунок резерву здійснюється шляхом множення суми заборгованості на встановлений відсоток ризику. Наприклад, якщо сума простроченої заборгованості становить 50 000 грн, а ризик її неповернення оцінюється в 10%, резерв для цієї групи становитиме 5 000 грн. Це забезпечує реалістичне відображення дебіторської заборгованості у фінансовій звітності та підвищує її якість.

В обліку формування резерву здійснюється через використання рахунка 38 «Резерв сумнівних боргів» для накопичення суми резерву та рахунка 944 «Сумнівні та безнадійні борги» для списання заборгованості. Кореспонденція рахунків представлена у таблиці 3.5

Таблиця 3.5

Кореспонденція рахунків сумнівних боргів

Господарська операція	Кореспонденція рахунків	Пояснення
Формування резерву	Дт 944 "Сумнівні та безнадійні борги"	Кт 38 "Резерв сумнівних боргів"
Списання боргу за рахунок резерву	Дт 38 "Резерв сумнівних боргів"	Кт 36 "Розрахунки з покупцями та замовниками"
Списання боргу, що перевищує резерв	Дт 944 "Сумнівні та безнадійні борги"	Кт 36 "Розрахунки з покупцями та замовниками"

Примітка: *Сформовано на основі кореспонденцій на підприємстві

Формування резерву має низку переваг для підприємства. По-перше, це забезпечує зменшення ризику раптових фінансових втрат у разі неповернення заборгованості. По-друге, підприємство отримує можливість зменшити оподатковуваний прибуток, оскільки витрати на створення резерву враховуються під час обчислення податкових зобов'язань. По-третє, точніше відображення заборгованості у фінансовій звітності сприяє підвищенню довіри інвесторів та кредиторів.

Таким чином, формування резервів під сумнівні борги є ефективним механізмом управління фінансовими ризиками. Це не лише підвищує фінансову стабільність підприємства, але й сприяє покращенню якості звітності, що важливо для прийняття управлінських рішень та забезпечення конкурентоспроможності.

3.3. Оцінка ефективності впровадження проекту оптимізації оподаткування та організації обліку

Оптимізація податкової політики та облікових процесів на ТОВ «XXXXXXXXXXXXX» передбачає впровадження низки заходів, спрямованих на зниження витрат, підвищення прозорості обліку та забезпечення ефективного використання фінансових ресурсів. Для аналізу ефективності запропонованих рішень використовуються приклади практичної реалізації, зокрема порівняння методів списання запасів та впровадження прискореного методу амортизації, які представлені у таблиці 3.6.

Таблиця 3.6

Порівняльна оцінка методів списання запасів (деревина, береза кругляк)

Параметр	Метод FIFO	Середньозважений метод
1	2	3
Залишки на початок періоду	20 куб. м × 1 200 грн/куб = 24 000 грн	20 куб. м × 1 200 грн/куб = 24 000 грн
Перша партія	30 куб. м × 1 000 грн/куб = 30 000 грн	30 куб. м × 1 000 грн/куб = 30 000 грн
Друга партія	40 куб. м × 1 100 грн/куб = 44 000 грн	40 куб. м × 1 100 грн/куб = 44 000 грн
Третя партія	50 куб. м × 1 050 грн/куб = 52 500 грн	50 куб. м × 1 050 грн/куб = 52 500 грн
Четверта партія	60 куб. м × 1 400 грн/куб = 84 000 грн	60 куб. м × 1 400 грн/куб = 84 000 грн
Середня ціна	Н/Д	$(24000+30000+44000+52500+84000)/200=1070,00$ грн/куб
Витрачено за період	120 куб. м	120 куб. м

Продовження таблиці 3.6

1	2	3
Собівартість реалізації (120 куб. м)	$20 \times 1200 + 30 \times 1000 + 40 \times 1100 + 30 \times 1050 = 130500$ грн	$120 \times 1070,00 = 128400$ грн
Залишки на кінець періоду (80 куб. м)	$20 \times 1050 + 60 \times 1400 = 105000$ грн	$80 \times 1070,00 = 85600$ грн

Примітка: *Розраховано на основі середньої ціни деревини по ринку на період, що досліджується

У представленому прикладі використання методу FIFO показує, що загальна сума списаних запасів становить 130 500 грн, що є вищою, ніж при застосуванні середньозваженого методу. Це пояснюється тим, що FIFO списує перші, дорожчі партії, які були на складі. Таке списання відображається бухгалтерською проводкою:

- Дебет 23 «Виробництво» (або 90 «Собівартість реалізації») – відображення витрат на виробництво чи реалізацію продукції;
- Кредит 20 «Виробничі запаси» – списання використаних запасів.

Завдяки цьому залишки оцінюються за найсвіжішими цінами (1 400 грн/куб), що забезпечує реалістичне відображення їхньої ринкової вартості у балансі підприємства на рахунку.

З іншого боку, середньозважений метод формує собівартість реалізації шляхом усереднення вартості всіх партій, які були на складі протягом періоду.

Це призводить до нижчої собівартості реалізації (128 400 грн), що може виглядати вигідніше з точки зору короткострокового прибутку. Однак залишки при цьому оцінюються нижче їхньої реальної ринкової вартості (1 070 грн/куб), що може створити викривлення у фінансовій звітності. Таке викривлення зменшує вартість активів у балансі підприємства, відображену на рахунку 20 "Виробничі запаси", що негативно впливає на аналіз ліквідності та можливості залучення інвестицій.

Важливим аспектом застосування FIFO є його здатність адаптуватися до змін ринкових умов. Наприклад, у період інфляції підприємство отримує

перевагу від того, що залишки оцінюються за найсвіжішими, актуальними цінами. Це дозволяє підвищити прозорість звітності та підсилити довіру інвесторів і кредиторів. Облік цих операцій дозволяє підприємству точніше визначати ринкову вартість активів у балансі.

Крім того, точніше відображення вартості запасів сприяє прийняттю обґрунтованих управлінських рішень, таких як формування цінової політики або планування закупівель. Середньозважений метод, хоч і забезпечує стабільну оцінку собівартості та залишків, має певні обмеження. Його основна слабкість полягає у тому, що він згладжує різниці у цінах партій запасів, що може бути недоцільним в умовах значних коливань вартості сировини. Це відображення також формує неактуальні залишки на рахунку 20 "Виробничі запаси".

Для ТОВ «XXXXXXXXXXXX» використання FIFO є більш доцільним, оскільки воно дозволяє підприємству реагувати на зміни ринку, зберігаючи реалістичність і актуальність фінансових даних. Таким чином, перехід на метод FIFO не лише покращує прозорість фінансової звітності, але й сприяє зниженню ризиків викривлення даних у динамічних ринкових умовах. Це стратегічно вигідне рішення для підприємства, що прагне забезпечити стабільний розвиток та підвищити довіру до своєї фінансової інформації. Наглядно це відображено в таблиці 3.7.

Таблиця 3.7

Порівняння методів амортизації для піролізної бочки вартістю 80 000 грн

Параметр	Прямолінійний метод	Прискорений метод
1	2	3
Первісна вартість активу	80 000 грн	80 000 грн
Термін експлуатації	5 років	5 років
Амортизаційна ставка	20% щороку	40% у перший рік, 30% у другий рік, 20% у третій рік, 10% у четвертий рік, 0% у п'ятий рік
Амортизаційні витрати у перший рік	16 000 грн	32 000 грн
Залишкова вартість (перший рік)	64 000 грн	48 000 грн

Продовження таблиці 3.7

1	2	3
Амортизаційні витрати у другий рік	16 000 грн	24 000 грн
Загальні витрати за два роки	32 000 грн	56 000 грн
Податковий ефект	Низький	Високий, завдяки зменшенню оподатковуваного прибутку

Примітка: *Розраховано приблизно на основі вартості ОА по ринковій ціні за період дослідження

Застосування прискореного методу амортизації для піролізної бочки вартістю 80 000 грн забезпечує низку переваг, які роблять цей підхід доцільним з точки зору фінансового управління та облікової політики підприємства. У перший рік експлуатації за прямолінійним методом амортизаційні витрати становлять лише 16 000 грн, що розподіляється рівномірно на всі роки. Відображення цієї суми здійснюється через рахунок 23 «Виробництво» (або 91 «Загальновиробничі витрати») у кореспонденції з рахунком 13 «Знос необоротних активів». Такий підхід не враховує інтенсивного використання активу, який, як правило, зношується швидше у перші роки.

Натомість прискорений метод дозволяє списувати більшу частину вартості активу на початку його експлуатації. У перший рік сума амортизаційних витрат становить 32 000 грн, що відповідає 40% вартості бочки. Ця сума також відображається через рахунок 23 або 91 з одночасним зменшенням залишкової вартості активу на рахунку 10 "Основні засоби". Це забезпечує реалістичне відображення витрат підприємства, особливо в умовах інтенсивного використання піролізного обладнання для виробництва теплової енергії чи утилізації.

Зниження податкового навантаження є ключовою перевагою використання прискореного методу. Зі збільшенням амортизаційних витрат у перший рік зменшується оподатковуваний прибуток, що дозволяє підприємству скоротити податкові зобов'язання. У наведеному прикладі оподатковуваний

прибуток зменшується на 16 000 грн, що забезпечує збереження додаткових фінансових ресурсів. Ці зменшені зобов'язання фіксуються у кореспонденції рахунків 98 "Податкові зобов'язання" та 64 «Розрахунки за податками і платежами».

Зменшення податкового навантаження сприяє покращенню ліквідності та ефективності фінансового управління. Збережені кошти можуть бути спрямовані на закупівлю матеріалів, ремонт обладнання або погашення заборгованостей, що відображається у кореспонденціях між рахунками 31 «Рахунки в банках» та 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками».

Прискорений метод також забезпечує прозорість і точність фінансової звітності. Наприклад, після першого року залишкова вартість бочки становить 48 000 грн, що краще відображає її реальний стан у порівнянні з прямолінійним методом, який залишає 64 000 грн. Такі показники фіксуються на рахунках 10 "Основні засоби" (зменшення вартості) та 13 "Знос необоротних активів" (накопичення амортизації). Інвестори та кредитори отримують точнішу інформацію про стан активів, що підвищує їхню довіру до підприємства.

Крім того, прискорений метод створює фінансову перевагу у перші роки використання активу, коли витрати на обслуговування та запуск нового обладнання є найвищими. Це допомагає збалансувати загальні витрати підприємства, розподіляючи їх більш ефективно протягом усього життєвого циклу активу.

Таким чином, впровадження прискореного методу амортизації для піролізної бочки не лише враховує реальний рівень зносу обладнання, але й створює можливості для оптимізації податкової політики, підвищення ліквідності та поліпшення фінансових показників підприємства. Усі операції чітко відображаються у бухгалтерському обліку через відповідні рахунки, забезпечуючи прозорість і відповідність чинному законодавству.

ВИСНОВКИ

У ході проведеного дослідження було сформовано висновки, які відповідають основним розділам роботи та відображають її ключові результати. Це дозволило досягти мети дослідження, розкрити поставлені завдання та запропонувати дієві заходи для вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення і фінансових процесів на малих підприємствах, зокрема на прикладі ТОВ «XXXXXXXXXXXXX».

У першому розділі розглянуто теоретичні основи організації обліку для малого бізнесу. З'ясовано сутність поняття малого підприємства та критерії, за якими суб'єкти господарювання відносяться до цієї категорії. Проведено аналіз чинних законодавчих та нормативних актів, що регулюють бухгалтерський облік та фінансову звітність малих підприємств в Україні. Особливу увагу приділено Національним стандартам бухгалтерського обліку, які забезпечують спрощений підхід до ведення обліку для підприємств цієї категорії. Дослідження показало, що малі підприємства відіграють важливу роль у розвитку економіки, проте стикаються зі значними викликами, серед яких складність доступу до фінансування, обмежені ресурси та необхідність адаптації до частих змін у законодавстві.

Другий розділ дослідження було присвячено аналізу облікових процесів і фінансового стану ТОВ «XXXXXXXXXXXXX». На основі організаційно-економічної характеристики підприємства встановлено, що його діяльність значною мірою залежить від ефективної організації бухгалтерського обліку. Застосування аутсорсингових послуг у сфері бухгалтерії дозволяє підприємству знижувати витрати на адміністрування та забезпечувати відповідність законодавчим нормам. Проте виявлено низку проблем, таких як недостатня автоматизація облікових процесів, слабкий внутрішній контроль та обмежена деталізація витрат.

Третій розділ роботи було спрямовано на виявлення проблем та пошук шляхів їх вирішення, зокрема зусилля направлені на податкову оптимізацію. Дослідження виявило відсутність чітко організованого документообігу, недостатню автоматизацію облікових процесів, нерегулярну інвентаризацію активів і використання стандартного методу амортизації, який не враховує специфіки діяльності підприємства. Запропоновано впровадити метод FIFO для обліку запасів, прискорений метод амортизації для основних засобів, а також графік документообігу. Ці заходи сприятимуть підвищенню точності обліку, скороченню витрат і покращенню фінансової звітності.

Окремо досліджено питання оптимізації податкової політики підприємства. Було запропоновано низку заходів, серед яких використанн, розробка резервів для сумнівних боргів, а також застосування методів прогнозування податкового навантаження з використанням математичних моделей. Впровадження цих заходів у діяльності підприємства дозволить знизити податкове навантаження та підвищити фінансову стабільність підприємства.

Загалом проведенне дослідження підтвердило, що вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення та оптимізація фінансових процесів є необхідними умовами для сталого розвитку малих підприємств. Результати цієї роботи можуть бути використані не лише для покращення діяльності ТОВ «XXXXXXXXXXXX», але й як інструмент для підвищення ефективності управління фінансами на інших підприємствах малого бізнесу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адамик О. В. Розмежування понять «автоматизовані», «комп'ютерні» та «інформаційні» системи бухгалтерського обліку. Збірник наукових праць «Економічний аналіз». 2016. № 1 (26) С. 163-169.
2. Банасько Т. М. Варичева Р. В. Оподаткування малих підприємств: зарубіжний досвід. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. 2020. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2020/45-2020/32.pdf> (дата звернення: 01.09.2024).
3. Бачинський В. І. Спрощений облік на малих підприємствах: реалії сьогодення. Інноваційна економіка. 2021. №3-4. URL: <http://inneco.org/index.php/inneco.ua/article/view/782> (дата звернення: 01.10.2024).
4. Берковський В. В., Солодовнікова Н. І. Аналіз інформаційно-розрахункових систем, які застосовуються в Україні з метою підвищення прибутковості малого бізнесу. Системи управління, навігації та зв'язку. 2016. Випуск 2(38). С. 68-72.
5. Білик М. Д. Фінансові результати діяльності малих підприємств: оцінка та прогнозування: монографія. Київ. КНУТД, 2012. 280 с. URL: <https://core.ac.uk/reader/14714920> (дата звернення: 05.10.2024).
6. Бреус С.В., Шматуха В.С. Оцінка фінансового стану підприємства та основні напрями його покращення. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". 2016. № 12(2). С. 35-37.
7. Василюшин Ю. В., Особливості оподаткування підприємств малого бізнесу в умовах воєнного стану : матер. наук.-прак. конф., 2022 р. №8 URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/16962> (дата звернення: 10.09.2024).
8. Гладій І. О. Управлінська звітність підприємства: принципи формування. URL: <http://global-national.in.ua/archive/23-2018/118.pdf> (дата звернення: 15.04.2021).

9. Говорушко Т.А., Буняк В.Л., Говорушко С.С. Аналіз теоретичних підходів до трактування малого підприємництва і малого бізнесу як загальнонаукових суміжних понять. Економічні науки. 2017. № 27. С. 10-14.

10. Гоголь Т. А. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємств малого бізнесу: монографія. Чернігів. Лозовий В.М., 2014. 384 с. URL: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/12/Hohol-Oblik-analit-upr-na-MP-MON-1.pdf> (дата звернення: 05.10.2024).

11. Господарський кодекс України. Верховна рада України. веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 10.09.2024).

12. Грибіненко О. М. Діджиталізація економіки в новій парадигмі цифрової трансформації. Вільна торгівля, протекціонізм, справедлива торгівля: за і проти: матеріали міжн. наук. конф. Міжнародні відносини. Серія «Економічні науки». 16. (2018). URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/es_n/article/view/3523 (дата звернення: 11.03.2021).

13. Єзгор Л. О. Теоретичні основи сентенцій «мале підприємництво» та «малий бізнес» в Україні. Вісник Львівського університету. Серія: економічна. 2009. Вип. 41. С. 423-428.

14. Єршова О. Л., Одноволик В. І. Комп'ютерні технології обліку та звітності для малого середнього бізнесу в Україні: перспективи застосування умовах цифрової економіки. Науковий вісник національної академії статистики, обліку та аудиту. 2019. № 3. С. 131-138.

15. Іщенко О. Міжнародний досвід оподаткування малих підприємств. Порівняння підходів до оподаткування малого бізнесу в Україні та інших країнах. Сучасні тенденції розвитку обліку, аналізу, контролю та оподаткування : матеріали VI міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 16 травня 2024 р.). Луцьк, 2024. С. 60-62.

16. Іщенко О. Прогнозування фінансових результатів малих підприємств на основі економіко-математичних моделей. Сучасні тенденції розвитку обліку,

аналізу, контролю та оподаткування : матеріали VII міжнар. наук.-практ. конф. (Луцьк, 21 листоп. 2024 р.). Луцьк, 2024. С. 82-84.

17. Кацевич Д. Облік на малих підприємствах : матер. наук.-практ. конф., 2019 р. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/16962> (дата звернення: 10.09.2024).

18. Кубік В. Д. Муравська В. В. Сучасний стан та перспективи розвитку обліку, аналізу, аудиту, звітності і оподаткування в умовах Євроінтеграції: монографія. Ужгород. 2021. URL: <https://core.ac.uk/download/147036067.pdf> (дата звернення: 05.10.2024).

19. Кучеркова С. О. Використання інформаційних технологій для просування малого бізнесу: зарубіжний досвід. Облік і фінанси. 2017. № 1. С. 161-168.

20. Кучеркова С. О. Роль і значення обліково-інформаційного забезпечення в управлінні підприємством Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки). 2016. № 1 (30). С. 106-110.

21. Мелень О. В., Жадан Т. А. Науково-теоретичні та організаційні аспекти організації бухгалтерського обліку та контролю у сфері малого бізнесу в Україні. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2021. URL: <http://srd.pgasa.dp.ua:8080/handle/123456789/6800> (дата звернення: 02.09.2024).

22. Нечивілова Н. І. Концептуальне осмислення базових категорій підприємницької діяльності «малий бізнес», «мале підприємництво», «мале підприємство». Вісник Нац. техн. ун-ту «ХП»: зб. наук. пр. Темат. вип.: Технічний прогрес і ефективність виробництва. Харків: НТУ «ХП». 2011. № 26. С. 148-155.

23. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 01.11.2024).

24. Павелко О.В. Спрощення обліку на підприємствах малого бізнесу URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/09/151.pdf> (дата звернення 10.10.2024).

25. Павелчак-Данилюк О. Обґрунтування програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерського обліку на підприємствах. Вісник ТНТУ . 2014. Т. 73, № 1, С. 209-218.

26. Павлиш В. А., Гліненко Л. К., Шаховська Н. Б. Основи інформаційних технологій і систем : підручник. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2018. 620 с.

27. Плаксієнко В. Я., Верига Ю. А., Кулик В. А., Карпенко Є. А. Облік, оподаткування та аудит : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 509 с.

28. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI : станом на 8 груд. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення:10.09.2024).

29. Подолянчук О. А. Організація обліку суб'єктами малого підприємництва. Ефективна економіка. 2017. №4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5536> (дата звернення: 10.10.2024).

30. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку ведення обліку та подання фінансової звітності малими підприємствами». Верховна рада України. веб-сайт. URL: [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-\(дата звернення:10.09.2024\)](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-(дата%20звернення:10.09.2024)).

31. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV : станом на 10 серп. 2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення:10.09.2024).

32. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ М-ва фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 : станом на 3 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 10.09.2024).

33. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова звітність": Наказ М-ва фінансів України від 25.02.2000 р. № 39 : станом на 17 лют. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-00#Text> (дата звернення 10.09.2024).

34. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку: Наказ М-ва фінансів України від 20.10.1999 р. № 246 : станом на 1 січ. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0751-99#Text> (дата звернення 10.09.2024).

35. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку: Наказ М-ва фінансів України від 29.11.1999 р. № 290 : станом на 3 лис. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення: 10.09.2024).

36. Ратинський В. В. Бухгалтерський облік і аналіз: перспективи для малого бізнесу. Економіка та суспільство: облік та оподаткування. 2021. Вип. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/download/243/231> (дата звернення:10.09.2024).

37. Романченко Ю. О. Облік та фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва. Економічний форум. 2019. № 1. С. 180-183.

38. Сидорук І.С. Аналіз стану та проблеми розвитку малого підприємництва в Україні. Підприємництво та інновації. 2021. № 18. С. 67–72. URL: <http://www.ei-journal.in.ua/index.php/journal/article/view/441/428> (дата звернення: 10.10.2024).

39. Синицкий А. І. Особливості організації обліку суб'єктів малого підприємництва. Вісник Харківського торговельно-економічного університету. 2021. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wpcontent/uploads/2021/01/214> (дата звернення:10.09.2024).

40. Смірнова Н. В., Смірнова І. В. Необхідність та передумови запровадження інформаційних технологій обліку на підприємствах малого бізнесу: монографія. Полтава. ПУЕТ, 2021. 410 с. URL: <http://www.buhoblic.puet.edu.ua/files/моноб-21.pdf> (дата звернення:10.09.2024).

41. Спрощений План рахунків бухгалтерського обліку: Наказ Міністерства фінансів України від 19.04.2001 № 186. Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0389-01> (дата звернення: 16.05.2024).

42. Стрілець В. Ю. Забезпечення розвитку малих підприємств: теорія, методологія, практика: монографія. Полтава. ПУЕТ. 2019. 457 с. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/handle/123456789/8544> (дата звернення: 15.10.2024).

43. Топоркова О. А. Облікова система малих підприємств України в контексті законодавчих змін. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2020. № 11 (43), т. 3. С 55-61.

44. Тучак Т. В., Лінник О. П. Напрями реформування спрощеної системи оподаткування в Україні. Бізнес Інформ. 2020. №3. С. 306–311. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-3-306-311> (дата звернення: 15.10.2024).

45. Хмелюк А. В. Організація обліку на підприємствах малого бізнесу: нормативно-правовий аспект: матер. наук.-прак. конф., 2019 р. URL: <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/3093/> (дата звернення: 10.09.2024).

46. Хомин П. Вади форм бухгалтерського обліку. Бухгалтерський облік і аудит. 2014. № 12. С. 44-50.

47. Хоча Н. В. Перспективи вдосконалення форм фінансової звітності малих підприємств. Бізнес-Інформ. 2018. №3. С. 259-263.

48. Чабанюк О.М., Фурман Е.В. Методика складання та основні вимоги до фінансової звітності суб'єкта малого підприємництва. Науковий вісник НЛТУ України. 2015. Вип. 25.4. С. 276-280.

49. Чепець О. Г. Особливості складання фінансової звітності малих та мікропідприємств: матер. наук.-прак. конф. 2021 №5. URL: <https://dspace.dsau.dp.ua/bitstream/123456789/5158/1/теза%20травень%202021.pdf> (дата звернення: 10.09.2024).

50. Черняєва О. В., Гриненко А. Ю. Сутність і значення малого підприємництва у світовій економіці. Східна Європа: економіка, бізнес та управління. 2017. № 8. С. 33-38.

51. Aries Wicaksono; Lusianah. Impact analysis of generalized audit software (GAS) utilization to auditor performances. Binus Business Review, 7(2), August 2016, 131-136.

52. Mahzan, N., & Lymer, A. (2014). Examining the adoption of computer-assisted audit tools and techniques – cases of generalised audit software use by internal auditors. *Managerial Auditing Journal*, 29(4), 327-349.

53. Savchenko Vera, Gai Oleksandr, Yurchenko Oksana. Accounting theories and their impact on the formation and development of social expenditure accounting. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2020.

54. Smidt L.A., Steenkamp L., Ahmi A., D.P. van der Nest, Lubbe D.S. An assessment of the purpose of the use of Generalised Audit Software: A Perspective of Internal Audit Functions in Australia. 2019 14th Iberian Conference on Information Systems and Technologies (CISTI) 19 – 22 June 2019, Coimbra, Portugal.